

keramiske noter 24/2006

12. årgang

European Ceramic Context 2006

af Lara Juhl Jakobsen

Keramiske stjerner fra 28 lande udstiller

Omkring 150 af Europas betydeligste keramikere – fordelt på de 25 EU-lande samt Island, Norge og Schweiz – vil sensommeren 2006 fylde tre af Bornholms udstillingssteder med deres bedste, nutidige værker. Udstillingerne har hver deres fokus: På Bornholms Kunstmuseum kan man se værker af de etablerede keramikere, mens Grønbechs Gård lægger hus til værker af de unge under 30 og Hjorths Fabrik – Bornholms Keramikmuseum danner rammen om det industrielt producerede keramiske design. På den officielle åbningsdag vil en vinder af hver udstilling blive udpeget af en internationalt sammensat jury og modtage en pris på € 10.000!

Kommissærer

Udvælgelsen af de mange keramikere er foretaget af nationale kommissærer, som alle er blandt Europas kyndigste keramikere. Kommissæerne er hentet fra nogle af Europas førende museer, gallerier, uddannelsesinstitutioner og organisationer for keramik og anden kunsthåndværk.

Blandt kommissæerne er Thimo te Duits (Museum Boijmans Van Beuningen, Rotterdam), Alun Graves (Victoria & Albert Museum, London), Katja Miksovsky (MAK - Museum für angewandte Kunst, Wien), János Probstner (International Ceramics Studio, Kecskemét), Lise Seisbøll (Danmarks Keramikmuseum, Middelfart) og Heinz Spielmann (Gottorp Slot), hver repræsenterende sit land. Den komplette liste over kommissæerne findes på www.ceramic2006.com.

Jurymedlemmerne

Jurymedlemmerne er: Nino Caruso (Italien), Lars Kærulf Møller (Danmark), Martina Margetts (United Kingdom), Janet Mansfield (Australien) og Peteris Martinsons (Letland).

En enestående præsentation af den bedste, nutidige europæiske keramik

Kommissæerne har hver især fundet frem til seks keramikere fra eget land – to til hver af de tre

udstillinger, og keramikere deltager hver med to værker. Resultatet af denne proces bliver intet mindre end en enestående præsentation af de tendenser, som gør sig gældende på den europæiske scene netop nu. Som udstillingerne vil vise, præges tendenserne først og fremmest af en mangfoldighed i udtryk, former og teknikker. Mangfoldigheden kan ses som en naturlig følge af det kulturelle og kunstneriske spænd mellem de mange og forskelligartede deltagerlande, men også – inden for hvert enkelt land – som en følge af det aldersmæssige spænd deltagerne imellem. Kort sagt den ypperste keramik fra alle hjørner af Europa og fra alle aldersgrupper af kunstnere!

Konference – “Identifying European Ceramics”

Dette topmøde for Europas mest udtryksrige, nytænkende og stærkest forankrede keramikere giver anledning til temasætning af konferencen. Med udgangspunkt i de tre udstillinger vil internationalt anerkendte fagfolk tale over temaet “Identifying European Ceramics”.

To workshops og salgsmesse

De to workshops har, ligesom resten af begivenheden, international karakter og forstås af fagfolk. Den ene workshop er forbeholdt to inviterede studerende fra hvert af de 28 lande. Den bærer titlen “Deconstructing the Past, Building the Future” og knytter sig an til Bornholms gamle keramikfabrik Hjorths Fabrik. Den anden workshop handler om keramik og brugen af digital teknologi. Denne workshop er åben for tilmelding. På salgsmessen vil en række danske og udenlandske virksomheder udstille ovne, udstyr m.m. til keramisk produktion.

Hvorfor “European Ceramic Context 2006”?

Som nævnt vil udstillingerne afspejle de tendenser, som gør sig gældende på den europæiske keramiske scene netop nu – og workshops og konference vil ligeledes tage afsæt i den aktuelle situation. Der ligger i begivenheden således et direkte udbytte for alle, der beskæftiger sig med keramik og er interesseret i kunstnerisk formgivning, hvad enten tilgangen er praktisk eller teoretisk – ECC2006 vil

blive en inspirationsbank for keramikere i deres fortsatte kunstneriske virke, ligesom begivenheden vil udgøre et massivt grundlag for teoretikernes vedblivende forskningsbaserede arbejde.

www.ceramic2006.com

På ECC2006's hjemmeside, www.ceramic2006.com, kan man tilmelde sig konferencen og den workshop, der omhandler keramik og digital teknologi.

Deltagere i den officielle del af udstillingen

Der er foreløbigt udpeget følgende deltagere til *European Ceramic Context 2006*:

Austria

Established - Gerold Tusch & Thomas Stimm
Young - Gideon Koval (1975) & Petra Harter (1982)
Industrial - Gottfried Palatin & Marie Rahm + Monica Singer

Belgium

Established - Frank Steyaert & Jean-Claude Legrand
Young - Laetitia Vercoutter (1979) & Nicolas Bovesse (1977)
Industrial - Piet Stockmans & Lucile Soufflet

Cyprus

Established - Valentinos Charalambous

Czech Republic

Established - Pavel Knapek & Hana Novotná
Young - Milan Pekař (1980) & Maxim Velčovský (1976)
Industrial - Gabriel Vach & Vladislav Staněk

Denmark

Established - Bente Hansen & Bente Skjøttgaard
Young - Vicki Hansen (1978) & Anna Olivia Kristiansen (1978)
Industrial - Ursula Munch-Petersen & Ole Jensen

Estonia

Established - Anne Türn & Ingrid Allik
Young - Kristine Pärtelpoeg (1979) & Lauri Kilusk (1979)
Industrial - Leonardo Meigas

Finland

Established - Pekka Paikkari & Kristina Riska
Young - Heini Riitahuhta (1975) & Tiia von Becker (1975)
Industrial - Nathalie Lahdenmäki & Tonfisk Design Ltd

France

Established - Daphné Corregan & Hervé Rousseau
Young - Marion Devillers (1976) & Marie-Laure Gobat-Bouchat (1976)
Industrial - Anne Xiradakis & 5.5 designers

Germany

Established - Ursula Scheid & Karl Scheid
Young - Juliane Herden (1979) & Pauline Ullrich (1979)
Industrial - Kap-Sun Hwang & Barbara Schmidt

Greece

Established - Theodora Chorafas & Maria Vlandi

Hungary

Established - Sándor Dobány & Antal Pázmándi
Young - Zsuzsanna Molnár (1977) & Petra Fábíán (1978)
Industrial - Edit Nácsa & Júlia Néma

Iceland

Established - Guðný Magnúsdóttir & Kristín Sigfríður Garðarsdóttir
Industrial - Guðný Hafsteinsdóttir & Margrét Jónsdóttir

Ireland

Established - Deirdre McLoughlin & Cormac Boydell
Young - Isobel Egan (1976) & Robert Lee (1976)
Industrial - Ulrika Holmquist & Michael Lacy

Italy

Established - Nedo Merendi & Alberto Mingotti
Young - Andrea Salvatori (1975) & Mattia Vernocchi (1980)
Industrial - FOS Ceramiche

Latvia

Established - Dainis Pundurs & Vita Valdmane
Young - Iluta Zelča (1979) & Iveta Šveisberga (1978)

Lithuania

Established - Aldona Keturakienė & Dormantė Steponavičienė
Young - Vytė Noreikienė (1975) & Mindaugas Pridotkas (1976)

Luxembourg

Established - Marylène Schmit & Michelle Weydert

Malta

Established - Paul Haber & George Muscat
Young - Matthew Micallef (1984)

The Netherlands

Established - Barbara Nanning & Carolein Smit
Young - Wieki Somers (1976) & Pieke Bergmans (1978)
Industrial - Hella Jongerius & Erik Jan Kwakkel+Arnout Visser+Peter van der Jagt

Norway

Established - Marit Tingleff & Anne Helen Mydland
Young - Trine Hovden (1976) & Stine Rommetveit (1978)
Industrial - Norway Says & Johan Verde

Poland

Established - Grażyna Płocica & Adam Abel
Young - Anna Specylak-Skrzypecka (1977) & Edyta Orlinska (1978)
Industrial - Bronislaw Wolanin & Janina Bany-Kozłowska

Portugal

Established - Cecília de Sousa & Heitor Figueiredo
Young - Anna Westerlund (1978) & Tiago Jesus (1980)
Industrial - Raquel Abreu & Nuno Valério

Slovakia

Established - Ivica Vidrová-Langerová & Anna Horváthová
Young - Edita Balázová (1978) & Ján Ševčík (1976)
Industrial - Ivica Markovičová

Slovenia

Established - Peter Černe & Vladimir Makuc
Young - Iztok Maroh (1976) & Martina Cernetic (1979)

Spain

Established - Ángel Garraza & Claudi Casanovas
Young - Mónica Fernández (1979) & Ruben Cano (1983)
Industrial - Alberto Andrés & Rosa Cortiella

Sweden

Established - Per B. Sundberg & Kennet Williamsson
Young - Emma Kronvall (1976) & Christian-Pontus Andersson (1977)
Industrial - Ingegerd Råman & Pia Törnell

Switzerland

Established - Arnold Annen & Petra Weiss
Young - Rebecca Maeder (1978) & Maité Gendotti (1976)
Industrial - Marco Mumenthaler & Andreas Steinemann

United Kingdom

Established - Edmund de Waal & Philip Eglin
Young - Aimee Lax (1977) & Frances Priest (1976)
Industrial - Robert Dawson & Platt&Young

Efterlysning

Keramik af P.V. Jensen-Klint

Til udstillingen *Vejen Kunstmuseum, Bedre Byggeskik og særligt P.V. Jensen-Klint* vil Vejen Kunstmuseum gerne kunne vise mest muligt af P.V. Jensen-Klints keramik, der borset fra enkelte stykker i Kunstindustrimuseets eje, hovedsageligt befinder sig i privateje. Skulle nogen ligge inde med viden om, hvor der befinder sig værker, vil museumsinspektør Teresa Nielsen meget gerne høre nærmere. Ring på telefon 75 36 04 82.

Guldagergaard

en introduktion

Guldagergaard er en selvejende institution med offentligt tilskud fra Vestsjællands Amt og Skælskør Kommune.

Guldagergaards bestyrelsesmedlemmer er udpeget af Vestsjællands Amt, Skælskør Kommune, Det Danske Kunstindustrimuseum, Venneforeningen for Guldagergaard og Skælskør Erhvervsforening, samt et fælles medlem fra de danske uddannelsesinstitutioner for kunst, håndværk & design og et medlem fra Danske Kunsthåndværkere & Billedkunsternes Forbund.

Det keramiske center, Guldagergaard er opstået i et tæt samarbejde mellem Vestsjællands Amt og Skælskør Kommune, og på initiativ af den danske keramikgruppe Clay Today.

Clay Today havde set en stigende interesse blandt de danske keramikere for at erhverve sig en større international viden og forståelse. Gruppen arrangerede diverse workshops og symposier i Danmark, bl.a. i 1990 et internationalt symposium på Tommerup Teglværk. Clay Today grundlagde i 1994 Grimmerhus Keramikmuseum sammen med Middelfart Kommune og startede i 1998 Internationalt Keramisk Center - Skælskør på Guldagergaard med støtte fra Skælskør Kommune og Vestsjællands Amt.

Guldagergaard og Grimmerhus fusionerede i januar 2002 til en samlet institution for dansk og international keramisk kunst med udstillingsafdeling på Grimmerhus og værkstedsafdeling på Guldagergaard. De to afdelinger fik det fælles navn Danmarks Keramikmuseum, Museum of International Ceramic Art - Denmark. Sammenslutningen ophørte med udgangen af 2004.

I 2005 etableredes Guldagergaard igen som en selvstændig institution med støtte fra Vestsjællands Amt og Skælskør Kommune, og i et tæt samarbejde med Det Danske Kunstindustrimuseum, uddannelsesinstitutionerne for kunst, håndværk & design, kunsthåndværker og billedkunstorganisationer.

Guldagergaard:

- Den store udhulsel er restaureret med nye værksteder, og der er etableret en udendørs ovnpark med mange forskellige ovntyper.
- Udstillingsfaciliteterne er indrettet i den tidligere frugt- og lagerbygning, Æblehuset.
- I 2003 etableredes Guldagergaard Keramiske Skulpturpark med værker af anerkendte internationale keramikere.
- Guldagergaard har en studiesamling af keramiske værker skabt på stedet og doneret af gæstekunstnerne siden 1997.

Udstillinger hvor og hvornår *ved Gunnar Jakobsen*

Udstillingsoversigten er udarbejdet på grundlag af tilbagemeldinger på forespørgsler udsendt ultimo 2005 til museer og udstillingssteder i ind- og udland samt til en række danske keramikere; men ikke mindst på grundlag af en afsøgning af internettet, hvilket stærkt kan anbefales inden man begiver sig af sted.

Websites med gode museums- og udstillingsoversigter:
www.jp.dk/detsker [Jyllands-Postens udstillingsoversigt]

www.kultunaut.dk [Kulturkalender]

www.kunstonline.dk [kunstportal]

www.museums.dk [Museer i Danmark med links til bl.a. museer i Storbritannien, Sverige og Norge]

www.icom.museum/vimp/world.html [Museums around the world]

www.museum.com [Museums of the world]

www.studiopottery.co.uk [Storbritannien]

www.studiopottery.com [Storbritannien]

www.ceramics.de [Tyskland og det øvrige Europa]

www.ceramique.com [Frankrig]

www.e-yakimono.net [Japan]

www.clayzee.com/Collections/Museums/Japan/

København

Kunstindustrimuseet, Bredgade 68, 1260 København K. Tlf 33 18 56 56. Website: www.kunstindustrimuseet.dk.

Davids Samling, Kronprinsessegade 30, 1306 København K. Website: www.davidmus.dk. Tlf 33 73 49 49. Lukket indtil 01.06.08.

Galleri Nørby, Vestergade 8, 1456 København K. Tlf 33 15 19 20. Website: www.galleri-noerby.dk.

→19.08.06 *Hjemme fra Damaskus*. Udstilling med Anne Fløche, Christian Bangsgaard og Marianne Nielsen. Galleri Nørby.

→19.08.06 Sommerudstilling med 11 udvalgte keramikere. Galleri Nørby.

17.08.06-19.08.06 *Kunsthåndværker Marked 2006*. Frue Plads, København K. Tlf 33 15 29 40. Website: www.fruepladsmarkedet.dk.

24.08.06-15.10.06 *Majken á Grømma*. Maleri og keramik. Gallerie Rasmus, Hauser Plads 14, København K. Website: www.gallerie-rasmus.dk.

25.08.06-30.09.06 *Sten Lykke Madsen*. Galleri Nørby.

Udover dagbladenes fredagstillæg med oversigter over begivenheder i den kommende uge, så findes der en fortrinlig landsdækkende oversigt i *Kunstavisen*, som udkommer månedligt, mens den gratis kvartalsvise *Art Guide* dækker København og omegn samt Sjælland og det sydlige Sverige.

Oversigten er ikke udtømmende og publiceres med forbehold for eventuelle aflysninger/ændringer. Derfor bør man forinden et eventuelt besøg undersøge om udstillingen nu er blevet til noget samt udstillingens åbningstider.

Der henvises tillige til tillæg til *keramiske noter 19/2004*, der indeholder en oversigt over museer og gallerier fortrinsvis i Europa. Oversigten er ikke udtømmende, men vil være en god hjælp, hvis man skal rundt i Europa og gerne vil se keramik på sin vej.

Hovedopdelingen er landenavnet og dernæst byen, hvor udstillingsstedet findes.

25.08.06-01.10.06 *I virkeligheden*. Louise Hindsgavl og Mette Saabye. Biennaleprisvinderne 2005 udstiller. Kunstindustrimuseet.

29.08.06-10.09.06 *Afgængere i keramik 2006* fra Designskolen i Kolding. Officinet, Bredgade 66, 1260 København K.

01.09.06-29.10.06 *Keramik for fyrster*. Kunstindustrimuseet.

I anledning af renæssanceåret 2006 viser Kunstindustrimuseet to udstillinger: Den ene viser eksempler på nogle af de bedste og tidligste trykte bøger fra Tyskland, Italien og Danmark.

Den anden er "Keramik for fyrster", en udstilling af nogle af museets bedste renæssancefajancer fra Spanien, Italien og Frankrig med eksempler på bl.a. lustrekeramik i luksusklassen. Der er også fokus på den italienske renæssancekeramik's flagskib, den fortællende majolika, istoriatoen. Denne keramik hentede sine motiver fra mytologi, historie og religion, ofte udformet med forbillede i tidens bedste billedkunst, f.eks. Rafaels malerier.

10.09.06-09.10.06 *Lise Honoré*. Collager og keramiske arbejder. Møstings Hus, Andebakken 5, 2000 Frederiksberg. Tlf 38 21 01 12.

06.10.06-18.11.06 *Michael Geertsen*. Galleri Nørby.

24.11.06-30.12.06 *Nina Hole*. Galleri Nørby.

Øvrige Danmark

Balka

19.08.06-22.10.06 *50 european ceramists*.
Cassiusclay Gallery & Workshop, Vestre
Strandvej 12, Balka, 3730 Nexø. Website:
www.cassiusclay.dk. Tlf 56 44 10 30.

Birkerød

→27.08.06 *Gösta la Cour og Tine Riegels*.
Naturinspireret maleri og robust keramik. Birkerød
Gl. Præstegård, Stationsvej 32, 3460 Birkerød.
Website: www.birkerøed-kunstforening.dk.

Bornholm

08.09.06-22.10.06 *European Ceramic Context 2006*.
Udstillinger På Bornholms Kunstmuseum i Rø,
Grønbechs Gård i Hasle og Hjorths Fabrik i Rønne.
Website: www.ceramic2006.com.

Broager

sommeren 2006. *Grønland – æ potfabrik*.
Cathrinesminde Teglværksmuseum, Illerstrandvej 7,
6310 Broager. Tlf 74 44 94 74. Udstillingen fortæller
om virksomhedens historie og produktion. Der vises en
film om produktionen i 'æ potfabrik', og man kan se et
vareudvalg anno 1985 samt dele af udstyret, som blev
brugt til fremstillingen af lervarerne.

Grønland Keramik er kendt i landsdelen for sit fabriks-
udsalg, hvor private kunne købe urtepotter, urtepotte-
skjulere, underskåle, fiskefade og andre lervarer. Grønland
var ikke kun kendt lokalt, men var en betydelig lervare-
producent på det europæiske marked. I midten af 1980'erne
havde virksomheden særlig stor succes, fordi den var foran
konkurrenterne med produktionen af hvide glaserede
urtepotteskjulere. Særlig potter med hjerteformet
hulmønster var populære. De blev fremstillet ved hjælp af
en maskine, som firmaets folk selv havde udviklet.

Grønland ligger i Egersund lige som Island og Jan
Mayen. Det var de tre nordligste teglværker i Egersund,
som folkeviddet i umindelige tider har benævnt efter de
tre nordligste øer i det danske monarki. Grønland blev
oprettet som teglværk i 1777 af forpagter Jørgensen fra
Skodsbølgård. Jorden hørte under hertugen af Glücksborg.
Island er fra 1764 og Jan Mayen fra 1792. De tre
teglværker var alle med, da salgssammenslutningen
"Vereinigte Ziegeleien" blev oprettet i 1894. Jan Mayen
var ejet af Holm og Molzen, Island af L.A. Dethlefsen og
Grønland af Carl Knöenagel.

I 1919 solgte Knöenagel Grønland til fynboen A.C. Møller.
I 1921 blev Skodsbølmark Teglværk lagt til, i 1931 tegl-
værket Island og i 1936 blev Sønderjysk Lervarefabrik
oprettet. De tre teglværker og lervarefabrikken blev drevet
under aktieselskabet Grønland, som på den tid var største
murstensproducent blandt teglværkerne ved Egersund.
Teglværket Grønland brændte i 1974 og revet ned.

Teglstensproduktionen fortsatte på Skodsbølmark og
Island, indtil de hver især blev nedlagt i 1981 og 1989. I
den mellemliggende tid var lervarefabrikken blevet

udvidet, men den var økonomisk sårbar uden murstens-
produktionen som stødpude og gik konkurs i 1992. Et
italiensk lervarefirma overtog Grønland Keramik men
opgav produktionen i 2002. Fremtiden for Grønland er at
vige pladsen for et boligbyggeri, der kommer til at hedde
Teglværksbyen.

Børglum

→27.08.06 *Børglum keramik · finske og danske*.
Udstilling med bl.a. Catherine Collart, Dorte
Hansen, Janice Hunter, Anna Johannsdottir, Else
Rasmussen og Dorte Visby. Vognporten, Børglum
Kloster, Børglum Klostervej 253, Børglum, 9760
Vrå. Tlf 98 97 76 68.

Fredensborg

08.09.06-17.09.06 *Kunst bag tremmer*.
Nordsjællandske Keramikere udstiller i Galleri
Tinghuset, Tinghusvej 13, 3480 Fredensborg.
Udstilling med bl.a. Inger Tribler og Bjarne Leth Nielsen.

Fredericia

Galleri Jytte Møller, Jyllandsgade 45, 7000 Fredericia.
Website: www.gallerijyttemoeller.dk. Tlf 26 15 22 94.

19.08.06-16.09.06 *Hårdtbrændt lertøj* af Mette
Augustinus Poulsen. Galleri Jytte Møller.

14.10.06-18.11.06 *Gittan Thommesen*. Galleri Jytte
Møller.

13.01.07-10.02.07 *Lis Ehrenreich*. Galleri Jytte Møller.

10.03.07-07.04.07 *Marianne Buus & Lotte Thorsøe*.
Galleri Jytte Møller.

Frederikssund

J.F. Willumsens Museum, Jenriksvej 4, 3600
Frederikssund. Tlf 47 31 07 73. Website:
www.jfwillumsensmuseum.dk.

Gudhjem

Gudhjem Museum, Stationsvej 1, 3760 Gudhjem.
Tlf 56 48 54 62.

→20.08.06 *Holkahesten 2006*. Gudhjem Museum.
Den årlige udstilling hvor bornholmske samtidskunstnere
viser arbejder i maleri, grafik, skulptur og kunsthåndværk.
Holkahesten består af bl.a. af keramikere Hans Munck
Andersen, Gerd Hiort Petersen, Marie Hjorth, Karin Høj
Christensen og Julie Høm.

26.08.06-22.10.06 *Bornholmsk værkstedskeramik*.
Gudhjem Museum.

I forbindelse med *European Ceramic Context 2006* viser
Gudhjem Museum en udstilling med 15 keramikere med
tilknytning til Bornholm, fra Hans Hjorth til de helt unge
og nyuddannede. Udstillingens formål er at trække linier
tilbage til det sted, hvor værkstedskeramikken opstod
(Lisbet Munch-Petersen og Gertrud Vasegaard), og vise

hvad nogle af de bedste bornholmske samtidskeramikere kan præstere.

Udstillingen omfatter således Hans Hjorth og hans to døtre Lisbet Munch-Petersen og Gertrud Vasegaard, Marie Hjorth, Julie Høm, Bo Kristiansen, Gerd Hiort Petersen, Hans Munck Andersen, Karin Høj Christensen, Eva Brandt, Anne og Peter Stougård og datteren Pernille Stougård samt Signe Lassen.

Haderslev

Ehlers-samlingen, Slotsgade 20, 6100 Haderslev. Tlf 74 53 08 58. [Dansk lertøj].

→07.01.07 *Potter & pander, skåle & fade, krus & kakler*. Keramik fra renæssancen. Haderslev Museum, Dalgade 7, 6100 Haderslev. Website: www.haderslev-museum.dk.

Udstillingen belyser keramikens former og funktioner i Nordeuropas renæssance. Den viser, hvordan keramikken så ud og hvordan den blev brugt i forskellige samfundslag og miljøer - fra bondens gård til kongens slot. Adskillige museer i både ind- og udland har udlånt genstande til udstillingen, der er arrangeret som led i renæssanceåret.

Hasle

Grønbechs Gård, 3790 Hasle. Website: www.groenbechsgaard.dk. Tlf 56 96 18 70.

→07.09.06 *Cladies*. Keramiske glæder. Grønbechs Gård.

08.09.06-22.10.06 *European Ceramic Context 2006*. Værker af de unge keramikere under 30 år fra de 28 deltagende europæiske lande. Katalog. Grønbechs Gård.

Havndal

04.11.06-30.12.06 *Finurlige figurer og malerier*. Marianne Steenholdt Bork udstiller keramik og som noget nyt sine malerier. Galleri Dahl, Kalvevasen 25, Sødring, 8970 Havndal.

Horsens

Stengalleriet, Asgårdsvej 11, 8700 Horsens. Website: www.stengalleriet.dk. Tlf 75 84 65 44.

→19.08.06 *Naturlig-vis II - Kirsten Holm*. Stengalleriet. Keramiker Kirsten Holm lader natur og kunst smelte sammen i en helhed gennem udtryksfuld anvendelse af linier og strukturer fra bl.a. fossiler og smukt formede sten, som hun bruger til låg i sine krukker. Kirsten Holm eksperimenterer udelukkende med lavbrændte metoder som raku, pit og muffel.

09.09.06-28.10.06 *Ballerina*. Udstilling med bl.a. Inger Bruhn. Stengalleriet.

Hundested

→26.08.06 *Kit Feilberg*. Hundested Bibliotek, Nørregade 5, Hundested.

Kolding

Galleri Pagter, Adelgade 3, 6000 Kolding. Tlf 75 54 09 30. Website: www.galleripagter.dk.

25.08.06-08.10.06 *Steen Ipsen og Gudrun Pagter*. Keramiske skulpturer og billedvæv. Galleri Pagter.

20.10.06-02.12.06 *Aage Birck*. Galleri Pagter.

Køge

→13.08.06 *Per Arnoldi*. Køge Galleriet, Brogade 7, 4600 Køge.

14.10.06-05.11.06 *Jens Bohr*. Træsnit & keramik. Åhuset, Brogade 26, 4600 Køge.

Middelfart

Danmarks Keramikmuseum · Grimmerhus, Kongebrovej 42, 5500 Middelfart. Tlf 64 41 47 98. Website: www.grimmerhus.dk.

→07.08.06 *150 års keramisk rejse i Danmark*. Bikubenstuerne. Grimmerhus. Den første udstilling med udvalgte dele af Erik Veistrup Samlingen, skænket af Bikubenfonden, viser de ældste værker i samlingen.

→03.09.06 *Glasurglæde - Fokus på en passion*. Grimmerhus.

Museet præsenterer endnu en privat samling af ældre keramik. Denne gang med hovedvægten på glasur og især skønvirkedekoration.

Udstillingen "Glasurglæde" præsenterer samtlige ca. 740 arbejder i Poul Erik og Charlotte Madsens samling. Herigennem får publikum for første gang i Danmark mulighed for på én og samme udstilling at se arbejder fra Michael Andersen & Søn, L. Hjorth, P. Ipsens Enke, Herm. A. Kähler, Kongstrand og Pedersens værksted, Bing & Grøndahl, Den kongelige Porcelainsfabrik og en række andre virksomheder, især lervarefabrikker, der også i større eller mindre omfang har betjent sig af kunstnerisk arbejdskraft i perioden fra o. 1890 og frem til Anden Verdenskrig. Kunstnerne ved disse fabrikker var ansat til at skabe og udvikle virksomhedernes design, herunder de former og dekorationer som i eftertiden er blevet så kendte og eftertragtede.

Præsentationen af "Glasurglæde"-udstillingen udgør den foreløbig sidste i Danmarks Keramikmuseums række af præsentationer af danske samlinger. Keramikmuseets fokus på, hvad danske samlere samler på og hvorfor begyndte med udstillingen "Et Godt Skår", der i 2001 præsenterede John Hunovs samling af keramik. Udstillingen fulgtes i 2002 op af udstillingen "Jeg en Keramikoman" med et udsnit af Erik Veistrups samling. I 2003 præsenterede vi så i samarbejde med foreningen Keramikens Venner udstillingen "Keramiksamlinger", hvor 14 danske samlere viste deres mest berigende værker frem for offentligheden. I 2005 kunne vi præsentere hele den store Erik Veistrup samling på én gang i forbindelse med, at Danmarks Keramikmuseum kunne overtage samlingen og i samme forbindelse udvide udstillingskapaciteten.

I og med herværende udstilling bliver det os muligt i al fald for en stund således at samle en massiv række af værkeksempler fra alle de væsentligste aktører på den danske keramiske scene under og umiddelbart efter Skønvirketiden. Poul Erik og Charlotte Madsens samling rummer endvidere et fornemt udvalg af udenlandske keramiske arbejder, væsentligst fra Jugendtiden, hvilket på udstillingen giver os mulighed for at trække paralleller og udviklingsspor imellem Danmark og især det øvrige Europa. Endelig findes der i samlingen også eksempler på mere moderne kunstnerkeramik.

10.09.06-26.11.06 *Nicaragua - Tradition og Fornyelse*. Grimmerhus. Fra Nicaragua udstiller museet dels traditionel folklore keramik og dels flere moderne keramikeres værker.

19.09.06-29.10.06 *Simon Maltha*. Månedens kunstner. Grimmerhus.

31.10.06-10.12.06 *Kirsten Holm*. Månedens kunstner. Grimmerhus.

03.12.06-04.03.07 *Ib Spang Olsen og Keramikken*. Grimmerhus.

03.12.06-04.03.07 *Skålen og Fadet*. Grimmerhus. I de fleste hjem står en skål eller et fad på et bord. Fra vor samling viser museet eksempler på de kunstnere og stilarter, der gennem årtier har prydet de danske spiseborde og kommoder.

Nykøbing S

Anneberg-samlingerne, Annebjerg Stræde 2, 4500 Nykøbing S. Website: www.anneberg-museum.dk. Tlf 59 91 38 00.

J.C. Hempel havde sans for det gode fund. Han samlede på glas, fajance, stentøj og kinesisk porcelæn. Derudover udstiller Anneberg-Samlingerne også Lemvig-Müllers smukke prospekt-porcelæn.

Prospekt-porcelæn er dekoreret med billeder af slotte og herregårde, byer og landskaber. Genren blev populær i Danmark, da Kong Frederik den 6. lod udføre to prospekt-stel hos talentfulde elever fra Kunstakademiet. Stellerne var bryllupsgaver til hans døtre, Vilhelmine og Caroline.

Anneberg-Samlingernes prospekt-porcelæn er speciel, fordi den næsten udelukkende består af dansk porcelæn med danske motiver.

Næstved

Næstved Museum, Boderne, Sct Peders Kirkeplads 8, 4700 Næstved. Website: www.naestved-museum.dk. Tlf 55 72 02 91.

→26.08.06 *Kohornsdekorerede krukker og fade af Sten Lykke Madsen*. Kähler Keramik, Käblersbakken 5, 4700 Næstved. Website: www.kaehlerkeramik.dk. Sten Lykke Madsen har i mange år været ansat på Den kongelige Porcelainsfabrik, men har i sine yngre dage lavet hornmaleri på Kähler. Sten Lykke Madsen har i 2005/2006 lavet nogle meget spændende fade og krukker som nu vises på Kähler Keramik.

01.09.06-30.09.06 *Fokus på gammel Kähler*. Karl Hansen Reistrup. Kähler Keramik.

02.10.06-11.11.06 *Gæstekunstnere*. Udstilling med Pernille Maegaard, Vicky Steptoe, Anna Sørensen og Gitte Winther. Kähler Keramik.

Odense

15.08.06-15.10.06 Keramiker Lisbeth Glud udstiller stentøjsarbejder. Keramik-Galleriet, Læssøegade 168, 5230 Odense Website: www.lotteblom.dk.

→14.09.06 *Allan Hagner*. Keramik-Galleriet.

15.09.06-14.11.06 *Louise Egedal*. Keramik-Galleriet.

15.10.06-14.12.06 *Randi Platz*. Keramik-Galleriet.

15.11.06-14.01.07 *Ulla Jespersen*. Keramik-Galleriet.

15.01.07-14.03.07 *Jette Heckmann*. Keramik-Galleriet.

15.03.07-14.05.06 *Kirsten Svenstrup*. Keramik-Galleriet.

Ribe

04.11.06-01.02.07 *Udstillingsbilleder II*. Udstilling med Sten Børsting. Katalog. Museet Ribes Vikinger, Odins Plads, 6760 Ribe.

Rø

08.09.06-22.10.06 *European Ceramic Context 2006*. Værker af 56 keramikere fra den etablerede keramiske elite fra de 28 deltagende europæiske lande. Katalog. Bornholms Kunstmuseum, Helligdommen, Rø, 3760 Gudhjem. Website: www.bornholms-kunstmuseum.dk

Rønne

Hjorths Fabrik – Bornholms [arbejdende] Keramik-museum, Krystalgade 5, 3700 Rønne. Tlf 56 95 01 60. Website: www.bornholmsmuseer.dk/hjorths.

08.09.06-22.10.06 *European Ceramic Context 2006*. Det industrielt producerede keramiske design fra de 28 deltagende, europæiske lande. Katalog. Hjorths Fabrik.

→01.12.06 *Lauritz Hjorth*. En Terracottafabriks første år. 1859-1890. Hjorths Fabrik.

Silkeborg

14.10.06-22.12.06 *Digtets sang til leret*. KunstCentret Silkeborg Bad, Gjessøvej 40, 8600 Silkeborg. Website: www.silkeborgbad.dk. Tlf 86 81 63 29. Forfatteren Susanne Jørn og keramikeren Lone-Lotte Janns har fundet inspiration i en sumerisk lertavle, der angiveligt er verdens ældste kærlighedsdigt, og indgået et samarbejde. Susanne Jørns digte vil være at finde i og på Lone-Lotte Janns' keramik. Begge kunstnere lærte hinanden at kende i 1960erne hos keramikeren Erik

Nyholm. De kom siden langt omkring i verden, Susanne Jorn til USA og Lone-Lotte Janns til Peru og Paraguay. De bor nu begge i Danmark igen, Jorn i København og Janns i Sminge ved Silkeborg.

Skælskør

International Ceramic Research Center, Guldagergaard, Heilmannsvej 31, 4230 Skælskør. Website: www.ceramic.dk. Tlf 58 19 00 16.

Udstillingsbygningen viser skiftende udstillinger med værker skabt af de arbejdende kunstnere på Guldagergaard og i forbindelse med tematiske symposier. Guldagergaard har endvidere en studiesamling med keramiske værker skabt på stedet og doneret af gæstekunstnerne siden 1997.

→27.08.06 Glaskunstnerne Mette Find og Mikkel Friederichsen samt keramikeren Sandra Davolio. Borreby Galleri, Borreby, 4230 Skælskør. Website: www.borrebygalleri.dk. Tlf 58 19 40 68.

Svaneke

09.09.06-17.06.06 Keramikudstilling. Det Blå Hus, Nansens Gård, 3740 Svaneke.

Udstilling med Hans og Birgitte Börjeson, Anne Fløche, Hanne Hansen, Peter Hiort Petersen, Kim Holm og Charlotte Thorup.

09.09.06-22.09.06 Keramikudstilling. Svanekegården, Skippergade 2-6, 3740 Svaneke. Website: www.svanekegaarden.dk.

Udstilling med Christin Johansson, Kristine Tillge Lund og Signe Schjøth samt . Frødis Linden (N) David Carlsson og Jacob Robetsson (S).

Tistrup

12.08.06-15.10.06 *Design – Kunsthåndværk*. Udstilling med bl.a. Marianne Steenholdt Bork, Christian Bruun, Sandra Davolio. Janus Bygningen, Lærkevej 25, 6862 Tistrup. Website: www.janusbygningen.dk. Tlf 75 29 98 25.

Tønder

Tønder Museum, Kongevej 51, 6270 Tønder.

Website: www.tondermuseum.dk.

Flise- og fajancesalen er nyindrettet på museet.

Vejen

Vejen Kunstmuseum, Østergade 4, 6600 Vejen. Website: www.vejenkunstmuseum.dk. Tlf 75 36 04 82.

→20.08.06 *Keramiker Karl Schrøder*. Katalog. Vejen Kunstmuseum.

Gennem keramiksamlingen på Vejen Kunstmuseum dokumenteres nogle af de mindre kendte keramikere fra tiden omkring 1900. En af dem er Karl Schrøder – en nevø til den legendariske forstander på Askov Højskole, Ludvig Schrøder. På Kunstakademiet blev Karl Schrøder uddannet som maler, men kom i 1890'erne hos Eifrig i Valby i kontakt med keramikens verden, og som Niels Hansen Jacobsen blev også han indfanget af keramikken! Fra omkring 1900 havde han værksted i Lillerød, og

arbejdet fortsatte til Første Verdenskrig, hvor manglende forsyninger satte en bremse for produktionen.

09.09.06-19.11.05 *Vejen Kunstmuseum, Bedre Byggeskik og særligt P.V. Jensen-Klint*. Vejen Kunstmuseum.

P. V. Jensen-Klint og keramikken. Endnu et aspekt af Jensen-Klints virke hører særligt hjemme på Vejen Kunstmuseum: Hans keramik. I 1890'erne blev Jensen-Klint, som så mange andre kunstnere, fristet ud til G. A. Eifrigs værksted i Valby. Der udførte han en række barokke værker. En familieanekdote fortæller, at han gik på værkstedet samtidig med Th. Bindsbøll. En dag virkede denne ret deprimeret. Jensen Klint spurgte, hvorfor han var så nedtrykt, hvortil ”Bølle” skal have repliceret: ”Fordi det er sådan noget lort, du går og laver”!

En mægtig lågkrukker fra 1893 er kommet til Vejen som gave fra familien. Den har fået plads midt på et bord, der hører til det møblement, som Jensen-Klint i 1902 tegnede til maleren Ejnar Nielsen. Malerens værker hænger rundt om på salens vægge, og det var Ejnar Nielsen, der gav forelæg til de bevarede broderede sæder. Helheden lykkedes det at erhverve sidst på året 2005 takket være god støtte fra Kulturarvsstyrelsen.

Aabenraa

12.08.06-27.08.06 *Grænselandsudstillingen*. Med deltagelse af Per Ahlmann og Better Lübbert. Sønderjyllandshallen, Aabenraa.

Aakirkeby

05.08.06-18.08.06 *Eva Brandt og Fujiko Weiss*. Keramik og Kalligrafi. Galleri 2'rn, Eskildsgade 2, Aakirkeby.

Aalborg

→17.09.06 *3 x Salto*. Udstilling med Axel, Naja og Kasper Salto. Katalog. Nordjyllands Kunstmuseum, Kong Christians Allé 50, 9000 Aalborg. Website: www.nordjyllandskunstmuseum.dk.

3 x Salto præsenterer værker og design af tre generationer af familien Salto: Axel, Naja og Kasper.

Axel Salto vil være repræsenteret med malerier, grafik, keramik og bogdesign. Også Axel Saltos og Poul Henningsens pavillon fra Kunsternes Efterårsudstilling 1921 er rekonstrueret til udstillingen.

Naja Salto vil være repræsenteret med en række monumentale billedvævninger samt en række nyere malerier, glasmalerier og gouacher, og af Kasper Salto vil der blive vist en næsten komplet samling af hans møbeldesign.

09.09.06-30.09.06 2. *Jubilæumsudstilling*. Maleri / Kunsthåndværk. Udstilling med bl.a. Agnete Brittasius. Katalog. Aalborg Kunstpavillon, Søndergade 20, 9000 Aalborg. Website: www.kunstpavillon.dk.

Udlandet

Sverige

Gustavsberg

→14.01.07 *Stig Lindberg i Gustavsberg. Artisten och människan.* Katalog. Gustavsberg porslinsmuseum, Odelbergs väg 5, S-134 40 Gustavsberg. Website: www.porslinsmuseum.varmdo.se.

Stig Lindberg skulle ha fyllt 90 år 2006, så utställningen kan ses som en lång födelsedagshyllning. Idén kommer från Porslinsmuseets vänner som länge haft utställningen på sin önskelista.

Nationalmuseum kommer samtidigt att genomföra en egen utställning inne i Stockholm. För att profilera Porslinsmuseet mot det stora museet har vi valt ett tema som ingen annan kan skildra bättre: Stig Lindberg i Gustavsberg.

Nationalmuseet kommer i sin utställning att belysa Stig Lindbergs mångsidighet och den konstnärliga upphovsrätten. Där skildras Stig Lindberg som en fixstjärna på keramikens himmel. Porslinsmuseets utställning och katalog visar hur han kom dit med hjälp av lagarbetet och kunskapen inne på porslinsfabriken.

Utställningen på Porslinsmuseet kommer också att skildra Stig Lindbergs engagemang i samhället Gustavsberg. Unika skisser visar hans tankar till ett "Glädjens torg" i centrum, vid sidan om dåtida Domus. Här tänkte sig Stig Lindberg ett levande, småskaligt torg, präglad av lek och vila. Till utställningen har också några grundmönster till Stig Lindbergs teateridå Ofelia tryckts upp. Dessutom finns naturligtvis på utställningen fajanser, stengods, emaljmålningar, textilier och mycket annat som formgivits av Stig Lindberg.

Göteborg

Röhsska Museet, Vasagatan 37-39, S-400 15 Göteborg. Website: www.designmuseum.se.

Lerverk, Västra Hamngatan 24-26, S-41 117 Göteborg. Website: www.lerverk.se.

Sintra, Landvägsgatan 5, S-413 04 Göteborg. Website: www.sintra.o.se.

02.09.06-24.09.06 *Objekt.* Gunilla M. Åkesson. Lerverk.

28.10.06-19.11.06 *Gun Olssen.* Lerverk.

Höganäs

Höganäs Museum, Polhemsgatan 1, S-263 37 Höganäs. Website: www.hoganas.net/museum.

→20.08.06 *Ulrika Hydman Vallien.* Glas, keramik & bild. Konsthallen. Höganäs Museum.

30.09.06-22.10.06 *Strandstræde keramik* Konsthallen. Höganäs Museum.

22.10.06-22.12.06 *Höganäs inte bara krus.* Höganäs AB:s historia. Galleriet. Höganäs Museum.

29.10.06-19.11.06 *Ann-Britt Haglund & Anna Kåks.* Keramik. Konsthallen. Höganäs Museum.

25.11.06-17.12.06. *Lerverk.* Konsthallen. Höganäs Museum.

Lidköping

→30.09.06 *Det vita guldet och den blå glöden.* Rörstrand 280 år. Rörstrands Museum, Fabriksgatan 4, S-531 19 Lidköping. Website: www.rorstrandmuseum.se.

Rörstrands 280-åriga historia är blåvit och det började med 200 kilo tjuvgods. När äventyraren och den keramiska vagabonden Johan Wolff bjöds in till Sverige för att starta statsprivilegierad tillverkning av "porcellain af delftiske art" hade han med sig färgstoffet kobolt, snattat från en dansk fabrik. Med dem startade 1726 Rörstrands historia av lysande blått på vitt, från gräddiga fajanser och 1800-talets favorit "flytande blått" till folkhemmets blommande bruksgods och dagens serviser.

Kobolt är porslinets klassiska färgstoff alltsedan Ming-eran, då porslin var en kejsarlig statsangelägenhet. Här utvecklades under 13-1400-talet det blåvita måleriets mönstervärld. När kinesiskt porslin nådde Europa började en flera hundra års jakt på hemligheten bakom det vita guldet, långt mer värdefullt och statusladdat än riktigt guld.

Det var blåvitt porslin man drömde om även på 1700-talets Rörstrand. Men man kunde inte tillverka "äkta porslin", utan fick nöja sig med fajanser med vit glasyr på lergods, en härmning som blev högtstående konst med fajans-målarnas penseldrag. Det är där vi kommer de gamla blåmålarna som närmast. Deras känsliga handlag är hälsningar från hårda arbetsdagar. Dekorernas skönhet står oss tidlöst nära.

Blått är den ädla färgen. Man talar om blått blod, om blå känslor, evighet, havsblått och himlens blå valv. Det vita är alltings bakgrund, motsatsen till svart - det oskrivna bladet, den vita dukens tomhet, det tunna fältspatporslinets ytor.

När Rörstrand nu fyller 280 år har fabriken i Lidköping lagts ner och porslinet tillverkas i Ungern och Sri Lanka. Men det blå R:et består och med det kärleken till porslin. Rörstrand Museums utställning är en fantasifull och vacker hyllning till den blåvita keramiken. Här finns 1700-talets fajanser, de kända mönstren, minnenas kaffekoppar och folkära serviser: Ostindia, Mon Amie, Blå Eld, Koka Blå, Swedish Blue. Här visas konstnärernas upptäckarglädje, prydnadsgods och moderna äventyr med kobolt.

Lund

09.09.06-01.10.06 *Carl Cunningham-Cole* - skulptur, tavlor, porslin, konstverk. Galleri Svenshög, Svenshögsvägen, S-225 91 Lund. Website: www.gallerisvenshog.se.

15.04.06-30.09.06 *Kulturen* (Kulturhistoriska Museet), Tegnersplatsen, S-22104 Lund. Website: www.kulturen.com.

I Herrehuset kan man se Kulturens stora keramiksamling. Till en början var keramiken tänkt som husgeråd till de olika husen på Kulturen, men samling-en växte, och nu finns såväl kinesiskt porslin från omkring 2000 före Kristus som modern keramik från Gustavsberg.

Malmö

Formargruppen, Engelbrekstgatan 8, S-211 33 Malmö. Website: www.formargruppen.se.

Form/Design Center, Lilla Torg 9, Malmö. Website: www.formdesigncenter.com.

26.08.06-27.09.06 *Charlotta Klingström keramik*. Formargruppen.

Stockholm

Nationalmuseum, Södra Blasie-holmshamnen, Stockholm. Website: www.nationalmuseum.se.

Nordiska museet, Djurgårdsvägen 6-16, S-115 93 Stockholm. Website: www.nordiskamuseet.se.

Östasiatiska Museet, Tyghusplan, Skeppsholmen, S-103 27 Stockholm. Website: www.ostasiatiska.se.

blås&knåda, Hornsgatan 26, S-118 20 Stockholm. Website: www.blasknada.com.

Kaolin, Hornsgatan 50, S-118 21 Stockholm. Tlf +46 8 644 46 00. Website: www.kaolin.se.

→25.02.07 *Stig Lindberg*. Formgivare och mångfaldskonstnär. Nationalmuseum.

Stig Lindberg är upphovsmannen till kaffeserviserna Spisa Ribb, Berså, sagofiguren Krakel Spektakel och mycket annat. Utställningen visar Stig Lindberg som formgivare inom industrin under senare hälften av 1900-talet. Föremål ur Nationalmuseums egna samlingar presenteras, men också inlånade föremål från privata Stig Lindberg-samlare.

26.08.06-13.09.06 *Karin Östberg*. Kaolin.

26.08.06-20.09.06 *Annika Åkerfelt*. Porslin. blås&knåda.

26.08.06-20.09.06 *Kina Björklund*. blås&knåda.

16.09.06-04.10.06 *Hans Vangspø*. Kaolin.

23.09.06-18.10.06 *Paul Scott*. blås&knåda.

04.10.06-22.10.06 *Malin Grumstedt*. Kaolin.

07.10.06-25.10.06 *Leon Simonsson, Thorleif Johansen och Kennet Williamsson*. Kaolin.

21.10.06-19.11.06 *Anne-Brit Soma Reines*. blås&knåda.

28.10.06-19.11.06 *Ingemar Aulin*. Kaolin.

Ulricehamn

→27.08.06 *Jubileumsutställning*. 10 år. Ulricehamns Östasiatiska Museum, Järnvägstorget, S-523 23 Ulricehamn. Website: www.ostasiatmuseum.se. Kerstin Danielsson specialgjorda kinainspirerade föremål tillverkade efter de gamla formerna och glasyrerna.

Uppsala

→31.12.06 *Uppsala-Ekeby – ett rum för keramik*. Uppsala Konstmuseum, Slottet, S-752 37 Uppsala. Website: www.uppsala.se/konstmuseum. [keramik från Uppsala-Ekeby].

Ystad

Klostret i Ystad, Gråbrödraklostret, S:t Petri Kyrkoplan, S-271 80 Ystad. Website: www.klostret.ystad.se.

→31.08.06 *Vägvisarare ÖSKG keramiker*. Klostret i Ystad.

→31.12.06 *Gudomliga skärvor – kult blir konst*. Klostret i Ystad.

Gravkeramik från stenåldern har inspirerat elva keramiker till nya former. Klostret i Ystad ställer ut en skatt från Lunds Universitets historiska museum, aldrig tidigare visad i sin helhet. 50.000 skärvor av kultisk keramik från dösen i Västra Hoby bildar en mäktig utställningsmonter. Nyskapande möter en femtusenårig formkänsla. Deltagande keramiker är: Anna Eilert, Renata Francescon, Päivi Ernkvist, Mia E. Göransson, Eva Hild, Cecilia Kraitz, Eva Lagerheim, Åsa Lindsjö, Pernilla Norrman, Signe Persson-Melin och Ringmor Roxner.

Tyskland

Berlin

Kunstgewerbemuseum, Kulturforum, Matthäikirchplatz 6, D-10785 Berlin (Tiergarten). Website: www.smb.spk-berlin.de. Tlf +49 30 2 66-29 01/02.

Kunstgewerbemuseum im Schloss Köpenick, Schlossinsel, D-12557 Berlin. Tlf + 49 30 266 29 02. Porcelain from the Königliche Porzellanmanufaktur in Berlin is presented in a special gallery.

Keramik-Museum Berlin, Schustehrusstraße 13, D-10585 Berlin-Charlottenburg. Website: www.keramik-museum-berlin.de.

Galerie Theis, Keramik am Schloß Charlottenburg, Neufertstraße 6, D-14059 Berlin. Website: www.galerietheis.de.

→14.08.06 *Neuerwerbungen des KMB*. Keramik-Museum Berlin.

→31.08.06 *Keramik von Hedwig Bollhagen und Künstler der Galerie*. Galerie Theis.

→03.09.06 *Farbenfreude und Exotik*. Ungarische Jugendstilkeramik der Manufaktur Zsolnay, Pécs. Bröhan-Museum, Landesmuseum für Jugendstil, Art Deco und Funktionalismus (1889-1939), Schlossstrasse 1a, D-14059 Berlin-Charlottenburg. Website: www.broehan-museum.de. Tlf +49 30 326 90 600. Die Ausstellung „Farbenfreude und Exotik“ präsentiert ein besonderes Kapitel der angewandten Kunst um 1900. Zu sehen sind bunt glasierte Keramiken der ungarischen Porzellan- und Fayencemanufaktur Zsolnay aus Pécs, die vor allem mit ihren Jugendstilobjekten auf den internationalen Ausstellungen der Jahrhundertwende große Erfolge feierte. Anhand der Keramiken wird deutlich, wie sich in Ungarn, ausgehend von folkloristischen und orientalischen Stilziten, eine ganz eigene, national geprägte Variante des Jugendstils herausgebildet hat.

Die Manufaktur Zsolnay wurde 1853 gegründet und ist bis heute in der südwestungarischen Stadt Pécs zu Hause. Bekannt wurde sie mit ihrer Baukeramik sowie mit dekorativen Vasen, Figuren und Servicen. Zsolnay-Jugendstilkeramik stellt ein besonderes Segment innerhalb der internationalen Kunst um 1900 dar. Opulenz der Form, magische Lüsterglasuren und japanisierende Motive lassen diese Keramikgegenstände in ihrer farbintensiven und dekorativen Ausführung als repräsentative Zeugnisse des ungarischen Jugendstils erscheinen.

→02.10.06 *Teeschalen und keramisches Teegerät*. Kabinettausstellung. Keramik-Museum Berlin.

19.08.06-01.01.07 *Ganz schön (+) schräg*. Keramik der 50er Jahre. Keramik-Museum Berlin.

24.08.03-30.10.06 *Mit Feuer gezeichnet*. Cornelia Nagel Raku. Haus der Stille, Am kleinen Wannsee 9, D-14109 Berlin-Zehlendorf.

27.08.06-13.11.06 *Eva mit Punkte*. Eva Schulz-Endert, Keramikerin 1912-2006. Keramik-Museum Berlin.

01.10.06-31.10.06 *Beatrix Sturm-Kerstan und Martin McWilliam*. Neue Arbeiten. Galerie Theis.

Brachtal

Werksmuseum Wächtersbacher Keramik, Fabrikstraße 12, D-63636 Brachtal. Tlf +49 6054 8010.

Bremen

Keramik Galerie Hilde Holstein, Schnoor 5-7, D-28195 Bremen. Tlf +49 421-32 48 85.

Brühl

→18.08.06 *Sabine Puschmann-Diegel*. Spuren der Erinnerung – Keramische Objekte. Rathausgalerie der Stadt Brühl, Uhlstrasse 2, D-50321 Brühl.

Bürgel

→05.11.06 *Die Werkstatt Fischer*. keramik von 1919-1999. Keramik Museum Bürgel, Am Kirchplatz 2, D-07616 Bürgel. Website: www.keramik-museum-buergel.de/

In der 4. Sonderausstellung des Keramik-Museums Bürgel können dank der Leihgaben des Museums für Angewandte Kunst Gera, des Keramik-Museums-Berlin sowie privater Leihgeber – insbesondere Marieluise Fischer – 200 Keramiken präsentiert werden. Sie sind zwischen 1919 und 1999 in den Bürgeler Keramischen Werkstätten entstanden. 1919 hatte Carl Fischer, Absolvent der Keramischen Fachschule Bunzlau, den Betrieb gegründet.

Die frühesten Gefäße zeigen noch eine deutliche Einflusnahme des Jugendstils und der Entwürfe Henry van de Veldes. Carl Fischer hat sich der Stilvielfalt der Zwanziger Jahre nicht verschlossen: Neben in Schlickermalerei ausgeführten Dekoren auf Vasen, Dosen und Schalen produzierte er weiterhin Keramik mit Überlaufglasur für den Amerikaexport; auch seine Hinwendung zur Neuen Sachlichkeit und der Einfluss der Bauhaustöpferei ist zu erkennen. Mitte der Dreißiger Jahre wurde als staatlicher Großauftrag ein Kantinengeschirr gefertigt. Nach 1945 dominierte zunehmend blau-weiße Engobe-Keramik mit der typischen Fischermalerei. Ungemindert erfreuen sie sich bei Sammlern und Benutzern großer Beliebtheit.

Darmstadt

Großherzoglich-Hessische Porzellansammlung im Prinz-Georg-Palais, Schlossgartenstrasse 10, D-64289 Darmstadt. Tlf. +49 6151 71 32 33.

Website: www.porzellanmuseum-darmstadt.de.

Die Großherzoglich-Hessische Porzellansammlung dokumentiert mit zahlreichen Beispielen die Geschichte der höfischen Porzellan- und Fayencekunst von ihren Anfängen im frühen 18. Jahrhundert bis zum Ende des 19. Jahrhunderts. Sie umfasst Erzeugnisse aus allen wichtigen Perioden der europäischen Porzellanherstellung und verdeutlicht damit die kontinuierliche Entwicklung des Werkstoffs über nahezu 200 Jahre. Der heute zum Besitz der Hessischen Hausstiftung gehörende Bestand ist nicht das Ergebnis einer gezielten Ankaufspolitik, sondern hat vielmehr den Charakter eines über die Jahrhunderte gewachsenen Familieninventars. Eine große Anzahl bedeutender Objekte verdankt die Sammlung dabei den wiederholten dynastischen und diplomatischen Verbindungen der Darmstädter Fürsten zu anderen Adelshäusern.

Deidesheim

02.09.06-24.09.06 *Lotte Reimers – neue Keramik*.

Lotte Reimers. Archiv-Atelier-Ausstellung, Stadtmauergasse 17, D-67146 Deidesheim.

Website: www.lottereimers.de.

Alle Arbeiten sind ohne Töpferscheibe entstanden, freiaufgebaut aus Steinzeugton, mit Glasuren aus zermahlenem Gestein und Weinrebenaschen.

... Und immer wieder lockt mich das Experiment mit den Rebaschen, mit Gesteinsmehl, weisser Erde und tiefschwarzem Manganerz für das Spiel der Glasuren.

Dormagen

→03.09.06 *I Vasi Da Farmacia*. Historische Apothekergefäße. Kreismuseum Zons, Schlossstrasse 1, D-41541 Dormagen-Zons. Website: www.kreismuseumzons.de.

Die Ausstellung umfasst 84 Keramikgefäße in Majolika-technik aus einem Zeitraum vom 15.-18. Jahrhundert. Sie geben einen Überblick über Formen von Apothekergefäßen und über Verzierungen berühmter italienischer Keramikwerkstätten.

Die Hauptformen sind zylindrische Gefäße - Albarelli - mit einer mehr oder weniger konkaven Wandung, dickbauchige Gießgefäße - Orcioli - mit breitem Henkel und Ausgußtülle, dickbauchige Flaschen, Fiasca genannt, und zweihenklige, eiförmige Gefäße - Orcio. Je nach Werkstatt und Entstehungszeit variieren die Proportionen und Konturen.

Die berühmtesten Keramikwerkstätten Italiens, in Faenza, eines der frühesten Zentren, Montelupo, Casteldurante, Urbino, Siena, der Toskana, Rom und Venedig haben die Apothekergefäße gefertigt. Die Bemalungen zeigen sowohl farblich als auch formal viele Varianten der Verzierungen von Blattranken und -ornamenten in Blau auf weißem und hellblauem Grund bis zu figurlichen Darstellungen, Trophäen und Wappen in Orange, Gelb, Kupfergrün und Blau, den typischen Majolikafarben. Aufwendig gestaltete Gefäße sind zweiseitig unterschiedlich bemalt mit Spiralranken, Putten, Chimären, Vögeln und anderen Renaissance-motiven oder mit Landschaften. In die Verzierungen sind Schriftbänder oder Kartuschen einbezogen, die den Inhalt der Gefäße in lateinischer Sprache und meist gotischer Schrift bezeichnen.

Dresden

15.10.06→ *Die neue Ostasien-Galerie der Porzellansammlung*. Porzellansammlung, Zwinger, Glockenspielpavillon, D-01067 Dresden. Website: www.skd-dresden.de.

Von königlicher Herkunft. Die ehemals Königliche Porzellansammlung zu Dresden war schon bald nach Gründung durch August den Starken um 1715 die umfangreichste und bedeutendste Sammlung dieser Art in der westlichen Welt. Ihre prunkvolle Präsentation im eigens zum „Porzellanschloss“ umgebauten Japanischen Palais blieb nach dem Tod des Königs 1733 leider ein Wunsch-traum. Seit 1962 kann man die Pracht der Kostbarkeiten aus China, Japan und Meißen im Zwinger bewundern.

Eine Auswahl von ca. 2.000 Meisterwerken aus den insgesamt etwa 20.000 Porzellanen dieser einzigartigen Sammlung zeigt die hohe künstlerische und handwerkliche Qualität der hier vereinten Kunstwerke. Die Präsentation umfasst chinesisches Porzellan der Kangxi-Ära (1662-1722), japanische Imari- und Kakiemon-Porzellane des 17. und frühen 18. Jahrhunderts sowie Zeitgenössisches der Königlichen Porzellan-Manufaktur in Meißen.

Porzellansammlung Schloss Moritzburg. Residenzschloss, D-01067 Dresden. Website: www.staatl-kunstsammlungen-dresden.de.

→31.10.06 *Götter, Helden und Grottesken*. Das Goldene Zeitalter der Majolika. Eine Bestandsausstellung spanischer und italienischer Fayencen der Staatlichen Kunstsammlungen Dresden Kunstgewerbemuseum. Katalog. Statliche Kunstsammlungen, Schloss Pillnitz, Berpalais. Website: www.skd-dresden.de.

Majolika gilt als die früheste hochwertige Keramik Europas. Sie umfasst die blei-zinnoxid-gliasierte Irdenware Italiens und die maurisch-iberische Keramik, die bereits im Spätmittelalter abendländischen Stil angenommen hatte, zu europäischem Rang gekommen war und in der Frührenaissance von Italien übernommen wurde. Auf die Beziehungen zwischen beiden keramischen Bereichen weist schon der Name hin: Majolika/Majorica, wie die Italiener die iberischen Prunkgefäße nannten, leitet sich von der Insel Mallorca, dem Umschlagplatz für die berühmten Geschirre iberischer Provenienz, her. Die italienische Irdenware, um 1400 der orientalischen Keramik technisch noch weit unterlegen, wurde im Laufe des 15. Jahrhunderts stark verfeinert.

Besonders in Florenz und Umgebung sowie in Faenza gelang es den Töpfern, ihr Handwerk vom allgemeinen Gewerbe zu einer Kunst besonderer Art zu erheben. Um 1500 gründeten Majolicari aus Faenza an der ganzen nordadriatischen Küste Töpfereien, deren Einfluss sich später auf das Innenland ausweitete. Allmählich wurde der Name Majolika auch bei den metallisch glänzenden Lüsterkeramiken italienischer Provenienz gebräuchlich. Später weitete sich der Begriff allgemein auf Keramiken mit opaker Zinnglasur aus.

Die Ausstellung zeigt nicht nur hervorragende Töpferarbeiten von der Ostküste Spaniens und aus Italien, sondern auch Möbel, Textilien, Gläser, Bronzen und anderes Kunsthandwerk. Auf diese Weise wird das „Goldene Zeitalter der Majolika“ von mehreren Seiten beleuchtet: Der höfische Bereich wird u.a. durch das Tafelservice des sächsischen Kurfürsten Johann Georg I. sowie durch eine mit Naturalia, Artificialia, Scientifica, Exotica und Majolika angefüllte Kunstkammer des 17. Jahrhunderts präsentiert, während Herstellung, Gebrauch und Wertschätzung der Majoliken im städtisch-bürgerlichen Bereich v.a. durch die Adaption einer majolikabestückten historischen Apotheke mit Offizin und Lagerraum dargestellt werden.

Düsseldorf

Hetjens-Museum, Deutsches Keramikmuseum, Palais Nesselrode, Schulstrasse 4, D-40213 Düsseldorf. Tlf +49 211 89 94 210. Website: www.duesseldorf.de/hetjens.

→11.10.06 *Cor Unum*. Architekten und Designer entwerfen Keramik. Hetjens-Museum.

In der Ausstellung vertreten sind die Designer Ron Arad (London), Gijs Bakker (Amsterdam), Konstantin Gricic (München), Ross Lovegrove (London), Jasper Morrison (London), Marc Newson (London), Satyendra Pakhalé (Amsterdam), Olav Slingerland (Eindhoven), Ettore Sottsass (Mailand), sowie die niederländischen Architekten Ben van Berkel, Erick van Egeraat, Lars Spuybroek und die Architekturbüros MVRDV und NL Architects.

Die Entwürfe zeigen, dass für die vermeintlich klassischen Funktionsgefäße Vase und Schale noch längst nicht alle Formvarianten ausgeschöpft sind. Häufig verblüffen die Produkte durch ihre Verwendungsvielfalt.

Die allesamt "fachfremden" Entwerfer setzten sich bei Cor Unum erstmals intensiver mit dem Material Ton auseinander. Bis zum serienreifen Modell waren vielfältige Entwicklungsschritte nötig. Trotz des Einsatzes moderner CAD/CAM-Verfahren sowie mechanisierter Herstellungstechniken, wie dem Walzen, Pressen und Gießen, bleibt ein nicht unbedeutender Anteil an Handarbeit.

Cor Unum ist lateinisch und bedeutet ein Herz. Die 1953 ursprünglich von der Stadt's-Hertogenbosch zur Wiedereingliederung von Arbeitslosen gegründete, nunmehr privatisierte Keramikfirma hat seit jeher soziales Engagement gezeigt. Auch dies hebt sie - neben ihrem konsequenten Bekenntnis zu qualitativ hochwertigem Design - aus der Reihe rein kommerziell orientierter Unternehmen heraus

23.09.06-01.01.07 *Imitationen – Irritationen – Illusionen – Keramik als Augentäuscher*. Hetjens-Museum.

26.10.06-25.02.07 *Rita Ternes und Thomas Naethe*. Gedrehte Kompositionen – gefaltete Flächen. Hetjens-Museum.

Eisenach

→30.09.06 *Fayancen - Kostbarkeiten des Barock*. Thüringer Museum, Schloss am Markt 24, D-99817 Eisenach.

Flensburg

→20.08.06 *Wächtersbacher Steingut*. Die Sammlung Angelika Jensen. Katalog. Museumsberg Flensburg Museumsberg 1, D-24937 Flensburg. Website: www.museumsberg.flensburg.de.

Aus Verbundenheit zu Schleswig-Holstein hat Angelika Jensen ihre mehr als 228 Objekte umfassende Sammlung von Erzeugnissen der Keramikmanufaktur Wächtersbach dem Museumsberg Flensburg vermacht.

Die Wächtersbach-Sammlung von Angelika Jensen füllt auf dem Museumsberg Flensburg eine Lücke. Die Produktion der Steingutfabrik ist für die Zeit des Jugendstils mit Werken von Hans Christiansen, Josef Maria Olbrich und Christian Neureuther gut im Museum vertreten, doch die folgenden Jahrzehnte waren bislang nur punktuell belegt. Mit der Schenkung von Angelika Jensen wird nun sowohl unsere Sammlung Wächtersbach des Jugendstils ergänzt, als auch vor allem die Lücke bis in die Jahrzehnte nach 1945 mit ausgewählten Stücken dokumentiert.

Frankfurt

Museum für Angewandte Kunst Frankfurt, Schau-mainkai 17, D-60594 Frankfurt am Main. Website: www.museumfuerangewandtekunst.frankfurt.de.

Frechen

Stiftung Keramion - Zentrum für moderne + historische Keramik, Bonnstrasse 12, D-50226 Frechen. Website: www.keramion.de. Tlf +49 22 34 69 76 90.

20.08.06-29.10.06 *Dr. Gottfried Cremer – der Gründer des Keramion*. Festschrift. Keramion. Im Angedenken an den Gründer des Keramion Dr. Gottfried Cremer (1906-2005) wird der 100. Geburtstag zum Anlass genommen, seine Leistungen zu würdigen und die Bedeutung des Keramion als Zentrum der keramischen Kunst zu dokumentieren. Die Ausstellung beleuchtet die Tätigkeit von Dr. Cremer als Sammler, Mäzen und Stifter anhand verschiedener Aspekte: Kunst und Industrie; Tradition und Zukunft; Vermittlung keramischer Kunst; Förderung junger Keramiker.

03.12.06-11.02.07 *Frechener Keramikpreis*. Katalog. Keramion.

Die Kulturstiftung der Stadt Frechen lobt seit 1972 im Keramion den Frechener Keramikpreis aus. Dieser Förderpreis für Junge Keramiker bis zu einem Alter von 35 Jahren wird von einer Jury verliehen und zeichnet nicht einzelne Keramiken, sondern die in ihnen erkennbaren Bemühungen um eine eigenständige künstlerische Lösung aus.

03.12.06-11.02.07 *Zerbrechliches Abbild – Figurendarstellungen*. [Sammlung Cremer]. Keramion.

Schon immer haben sich Menschen mit der Gestaltung ihres Abbildes in Ton beschäftigt. Gerade in der Keramik des 20. Jahrhunderts ist die künstlerische Auseinandersetzung mit dieser Thematik weit gefächert. Neben christlichen Ausdeutungen wie etwa der Mutter Gottes gibt es mythologische Szenen ebenso wie Genredarstellungen oder Porträts. Die Ausstellung zeigt Einzelfiguren, Paare oder Gruppen in unterschiedlichen stilistischen Ausprägungen und keramischen Techniken.

Freiburg

→25.08.06 *Ika Schilbock*. Jubiläumsausstellung. Landratsamt Freiburg, Stadtstrasse 2, Freiburg.

→03.09.06 *Mathies Schwarze*. Galerie Meier, Geberau 4, Freiburg. Website: www.galerie-meier-freiburg.de.

Fürstenberg

Das Museum im Schloss, [Porzellanmanufaktur Fürstenberg], Meinbrexener Straße 2, D-37699 Fürstenberg / Weser. Website: www.fuerstenberg-porzellan.com.

Hamburg

Museum für Kunst und Gewerbe, Steintorplatz 1, D-20099 Hamburg. Tlf +49 40 428 54 53 53. Website: www.mkg-hamburg.de.

→13.08.06 *Voices*. Contemporary Ceramic Art from Sweden. Museum für Kunst und Gewerbe. Udstilling med Frida Fjellman, Renate Francescon, Eva Hild, Pontus Lindvall, Mårten Medbo, Anna Sofie Mååg,

Gustav Nordenskiöld, Kjell Rylander, Per B. Sundberg og Kennet Williamsson.

19.03.06→ *Porzellan und Fayence in neuen Räumen*. Museum für Kunst und Gewerbe.

Die weltberühmten Porzellane und Fayencen aus Barock und Rokoko präsentieren sich nach dreijähriger Schliessung an neuem Ort. Gläserne Vitrinen bestimmen die moderne Raumgestaltung. In ausgesuchter Farbausstattung und in bester Beleuchtung nach Entwürfen der Architektengemeinschaft Renate Müller und Mariann Helmsing werden mehr als 1000 Keramiken ihren Glanz entfalten. Neu ist auch ein zweiter Besucherlift, Sessel laden zum Verweilen ein, Infotexte und ein Audioguide stehen zur Verfügung. Führungen in der Sammlung sowie Vorträge zur Rolle der Keramiken in Barock und Rokoko, aber auch zu Porzellan in der modernen Lebenswelt sind geplant.

Heidelberg

Galerie Marianne Heller, Hans-Böckler-Strasse 1, D-69117 Heidelberg. Website: www.galerie-heller.de.

10.09.06-15.10.06 *Wege*. Keramik aus Deutschland. Galerie Marianne Heller.

05.11.06-07.01.07 *Out of History II*. Rupert Spira, England. Homage an Michael Cardew mit Arbeiten aus der Wenford Bridge Pottery. Galerie Marianne Heller.

Hohenberg an der Eger

Deutsches Porzellanmuseum, Freundschaft 2, D-95691 Hohenberg/Eger. Tlf +49 9233 7722 0. Website: www.dt-porzellanmuseum.de.

→24.09.06 *Blütenzauber*. Sieben europäische Porzellan-Manufakturen präsentieren prachtvolle Blumendekorationen. Deutsches Porzellanmuseum. Das Porzellanmuseum zeigt anlässlich der grenzüberschreitenden Landesgartenschau in Marktrechwitz (Deutschland) / Cheb (Tschechien) einen repräsentativen Querschnitt von Meisterleistungen auf dem Gebiet der Blumenmalerei auf Servicen, Zierartikeln und Figuren. Hinzu kommen mit plastischen Blüten geschmückte Zierartikel.

Prächtige Blumenmalereien, leuchtend und farbenfroh zieren seit dem Barock die Porzellane der europäischen Manufakturen. Die Pflege der Tradition der Kunst der Blumenmalerei ist seit jeher erklärtes Ziel der europäischen Porzellanmanufakturen.

→29.10.06 *Narrenfiguren aus Porzellan und ihre Geschichten*. Deutsches Porzellanmuseum.

Die Narren sind los! Toll und bunt treiben es Harlekin, Clowns, Pierrots und andere komische Typen. Die Ausstellung, die neben Porzellanen auch historische und literarische Vorlagen zu den „narrischen“ Gestalten.

Bereits im 18. Jahrhundert bildete man in Meißen den zwergenhübschen Hofnarren August des Starken, Fröhlich, in Porzellan nach. Als Erkennungsmerkmal des Narren gelten noch immer: eine Kappe mit Eselsohren und

Hahnenkamm, Schellen, aber auch auffallend bunte Kleidung mit extravaganten Schnabelschuhen. Mit der „Commedia dell'arte“, der italienischen Stehgreifkomödie kamen neue Spielarten des „Närrischen“ hinzu, wie zum Beispiel der Harlekin (Aarlecchino) mit der Pritsche und dem Prügel. Er versinnbildlicht das Widersprüchliche, er ist schlau und gleichzeitig dumm, stets ist er hungrig, durstig und „geil“, seine Sprache ist direkt und obszön und dennoch ist seine Ausstrahlung die eines „Charmeurs“. Die Vorlage für die Figur des Pierrots lieferte der 1830 in Paris im Théâtre des Funambules auftretende Pantomime Baptiste Deburau. Sein Pierrot zeigte einen melancholischen Gaukler, zwischen Selbstzerstörung und Heldentum.

In der Folgezeit ergänzten Clowns und Till Eulenspiegels den närrischen Reigen. Seither bevölkern diese Charaktere die Vitrinen und Regale der Porzellanliebhaber in ganz Europa. Insbesondere in den „Zwanziger Jahre“ lieferten Darsteller in Revuen und Varietés Vorlagen für eine Unzahl von Pierrots und Karnevalsgestalten.

Da Porzellan schon immer Spiegel der europäischen Kulturgeschichte war, eignet es sich hervorragend dazu, die Entwicklung des „Närrischen“ nachzuvollziehen. Zum Beispiel erlaubte er im Mittelalter die „Narrenfreiheit“ den königlichen Spaßmachern ungestraft Kritik an den bestehenden Verhältnissen zu üben. Der Begriff „Narr“ war somit nicht wie heutzutage mit „blöde“ oder „verrückt“ gleichgesetzt.

12.10.06-18.03.07 *Aufs Beste modelliert* - Johann Joachim Kaendler zum 300. Geburtstag.

Albrechtsburg, Deutsches Porzellanmuseum. In diesem Jahr wird ein großer Künstler seiner Zeit geehrt: Johann Joachim Kaendler. Als einer der bedeutendsten Bildhauer des 18. Jahrhunderts schuf er Serviceformen, Figuren und dekorative Accessoires aus Porzellan, die die Entwicklung europäischer Tafelkultur und Formen-Ästhetik bis heute nachhaltig prägen.

Anlässlich seines 300. Geburtstages ehrt die Porzellan-Manufaktur Meissen das Wirken des genialen Modellmeisters mit einer Sonderausstellung genau an dem Ort, an welchem sich Kaendlers ursprüngliche Wirkungsstätte und über dessen Schaffenszeit hinaus die erste europäische Porzellan-Manufaktur befand.

Neben zahlreichen Porzellanexponaten werden originale historische Dokumente und Arbeitsmittel gezeigt; darüber hinaus sind neueste Kreationen der Meissener Manufaktur zu sehen, die auf Originalformen des Meisters zurückgehen.

Hameln

Keramik Galerie Fata, Alte Marktstrasse 45, D-31785 Hameln. Website: www.fata.kulturserver-nds.de.

Höhr-Grenzhausen

Keramikmuseum Westerwald. Deutsche Sammlung für historische und zeitgenössische Keramik, Lindenstrasse, D-56203 Höhr-Grenzhausen. Tlf +49 2624 94601 0. Website: www.keramikmuseum.de.

02.06.07-03.06.07 *Keramikmarkt 2007*. Höhr-Grenzhausen.

Kandern

→oktober 2006. *Horst Kerstan*. Ein Leben für die Keramik. Zur Erinnerung an den großen Deutschen Keramiker. Kanderner Heimat- und Keramikmuseum, Ziegelstraße 30, D-79400 Kandern. Website: www.kandern.de/museum/museum.htm.

Karlsruhe

Badisches Landesmuseum, Museum beim Markt – Angewandte Kunst seit 1900, Karl-Friedrich Strasse 6, D-76133 Karlsruhe. Website: www.landmuseum.de.

Kellinghusen

Museum Kellinghusen, Hauptstraße 18, D-25 548 Kellinghusen. Website: www.kellinghusen.de.

Das Museum Kellinghusen ist der bedeutenden Keramiktradition des Ortes gewidmet. Den Schwerpunkt der Sammlungen bilden die bekannten Kellinghusener Fayencen, die im 18. und 19. Jahrhundert hergestellt wurden.

In Kellinghusen sind zwischen 1765 und 1860 sechs Werkstätten nachgewiesen. Berühmt wurden Kellinghusens Fayencen insbesondere durch Teller, deren floralgeschmückter Rand mit einem leuchtenden Gelb unterlegt ist und deren Mitte einen farbenfrohen Blumenstrauß aufweist. Neben jenen typischen Kellinghusener Fayencen zeigt das Museum ausgewählte Einzelstücke.

12.08.06-13.08.06 kl 10.00-18.00 *Töpfermarkt*. Kellinghusen. Website: www.kellinghusen.de.

→13.08.06 *Durch Ton Verbunden*. Paulien Ploeger und Her Comis – Keramik aus den Niederlanden. Museum Kellinghusen.

Koblenz

Galleri Handwerk Koblenz, Rizzastrasse 24-26, D-56068 Koblenz.

Köln

Museum für Angewandte Kunst, An der Rechtschule, D-50667 Köln. Website: www.museenkoeln.de/museum-fuer-angewandte-kunst.

Königswinter-Heisterbacherrott

→24.09.06 *Porzellan Genuß*. Die Produktion von Carl Tielsch aus Waldenburg-Altwater in Schlesien. Haus Schlesien, Museum für schlesische Landeskunde, Dollendorfer Straße 412, D-53639 Königswinter-Heisterbacherrott. Website: www.hausschlesien.info.

Ein festlich gedeckter Tisch ist Zierde und Zeichen kultivierten Wohlstandes. Noch im 18. und frühen 19. Jahrhundert war Porzellan dem Adel vorbehalten. Das Bürgertum wollte ab Mitte des 19. Jahrhunderts nicht mehr nachstehen. Aufwendig, ausgefallen und abwechslungsreich waren die Formen und Dekore.

Zu den größten deutschen Porzellanfabriken gehörte die von Carl Tielsch in Schlesien. Nicht nur Luxusgegenstände, auch gute Gebrauchsporzellane für Bürger- wie Arbeiterhaushalte begründeten seine Erfolge. Rasch

wurden die Bezeichnungen TPM, CT und Altwater zu Markennamen.

Aus der unübersehbaren Fülle eines Jahrhunderts wird in der Ausstellung eine repräsentative Auswahl aus zahlreichen Privatsammlungen geboten. Prunkgeschirre, Schalen und seltene Vasen sowie Ansichtsporzellane sind genauso in großer Anzahl zu sehen wie Kaffee-, Tee- oder Tafelservice. Diese Sonderausstellung des Museums für schlesische Landeskunde ist eine Fortsetzung seiner langjährigen Reihe "Schlesische Porzellane".

Langerwehe

Töpfermuseum, Pastoratsweg 1, D-52379 Langerwehe. Website: www.toepfereimuseum.de. Tlf +49 2423 4446.

Luckau

→25.03.07 *Im Feuer geboren*. 5000 Jahre Keramik aus der Lausitz. Niederlausitz-Museum, Lange Strasse 71, D-15926 Luckau/ Niederlausitz.

Ludwigsburg

Keramikmuseum des Württembergischen Landesmuseum i Schloss Ludwigsburg ved Stuttgart. Tlf +49 711 279-34 00. Website: www.landmuseum-stuttgart.de.

Marburg

→20.08.06 *Keramik – zwei Positionen*. Kyra Spieker – Transparente Rhythmen. Cathy Fleckstein – Spuren von Zeit. Kataloger. Marburger Universitätsmuseum für Kunst und Kulturgeschichte, Biegenstrasse 11, D-35032 Marburg.

Meissen

Porzellan-Museum, Staatliche Porzellan-Manufaktur Meissen, D-01651 Meissen. Tlf +49 3521 468 208. Website: www.meissen.de.

→27.08.06 *Aufs Beste modelliert* - Johann Joachim Kaendler zum 300. Geburtstag. Albrechtsburg, Meissen, Domplatz 1, D- 01662 Meißen. Website: www.albrechtsburg-meissen.de.

Mettlach

Keramikmuseum Mettlach, Alte Abtei, Saaruferstrasse, D-66693 Mettlach. Website: www.keramikmuseum-mettlach.de.

Molsberg

Pavillon Schloss Molsberg, D-56414 Molsberg. Tlf +49 221 8011824.

München

Die Neue Sammlung, Staatliches Museum für angewandte Kunst, Prinzregentenstrasse 3, D-80538 München. Tlf +49 89 22 78 44. Website: www.die-neue-sammlung.de. Dauerausstellung. *Moderne Keramik und Porzellandesign von 1900 bis heute*.

Museum Nymphenburger Porzellan, Schloß Nymphenburg, D-80638 München. Website: www.schloesser.bayern.de. Tlf +49 89 1 79 08 0. Die Sammlung Bäuml dokumentiert die Entwicklung der Manufaktur von ihrer Gründung 1747 durch Kurfürst Max III. Joseph bis ca. 1920. Sie zeigt u.a. Werke des bedeutendsten Porzellankünstlers des 18. Jahrhunderts, Franz Anton Bustelli.

galerie b15, neue keramik, Baaderstrasse 15, D-80469 München. Website: www.b15-wunderle.com.

→11.08.06 *Gruppe 83 – Mitglieder der Académie Internationale de la Céramique, Genf*. galerie b15. Udstilling med Antje Brüggemann-Breckwoldt, Dieter Crumbiegel, Cathy Fleckstein, Christa Gebhardt, Johannes Gebhardt, Beate Kuhn, Elisabeth Schaffer, Ursula Scheid, Karl Scheid, Kyra Spieker, Vera Vehring, Fritz Vehring, Gotlind Weigel og Gerald Weigel samt Karin Bablock og Renée Reichenbaum.

01.10.06-03.11.06 *Klaus Schultze*. galerie b15.

19.11.06-15.12.06 *Piet Stockmanns*. galerie b15.

2006 *Von Art Nouveau zur Postmoderne – Keramiken aus der Neuen Sammlung*. Permanent udstilling. Die Neue Sammlung, Staatliches Museum für angewandte Kunst.

Oberzell

Keramikmuseum Schloss Oberzell, Zweigmuseum des Bayerischen Nationalmuseums, Schloßplatz 1, D-94130 Oberzell.

Oldenburg

04.08.07-05.08.07 kl 10.00/11.00-18.00 25. *Oldenburger Töpfermarkt*. Schlossplatz, Oldenburg. Website: www.werkschule.de.

Selb-Plössberg

Deutsches Porzellan Museum, Abteilung III und IV, Europäisches Industringmuseum für Porzellan und Europäisches Museum für technische Keramik, Bahnhofstrasse 3, D-95100 Selb-Plössberg. Website: www.eimpk.de.

→03.10.06 *Gilbert Portanier – gestern und heute*. Eine Ausstellung mit Leihgaben aus der sammlung der Peter-Siemssen-Stiftung und des Künstlers – eine Retrospektive zum 80. Geburtstag. Europäisches Industringmuseum für Porzellan in Selb. „Jedes Stück von ihm gehört in ein Museum“, so urteilte sein Freund Pablo Picasso über Portaniers „malerische Keramik“. Wie kaum ein anderer zaubert Portanier farbenreiche surrealistische, abstrahiert-figurative „Gemälde“ auf von ihm entworfene Keramiken. Gilbert Portanier wurde 1926 in Cannes geboren und besuchte von 1945 bis 48 die Ecole nationale supérieure des Beaux-arts in Paris. Viele Freunde aus der Zeit seines Studiums in Paris prägten und beeinflussten seinen Stil. So lernte er in Paris André

Breton, den Surrealismus-Papst kennen, aber auch Jean Paul Sartre und Pierre Boulez. Während eines längeren Studienaufenthaltes in Brüssel traf er auf René Magritte und schloß Freundschaft mit Pierre Alechinsky. 1948 ließ sich Gilbert Portanier in Vallauris in Südfrankreich in der Nachbarschaft von Pablo Picasso nieder und gründete mit seinen Freunden Francine del Pierre und Albert Diato das Atelier „Le Triptyque“.

Hier in Vallauris, dem Zentrum französischer Kunstkeramik begann er in relativ kurzer Zeit Ende der 1950er Jahre, unter dem Einfluß seiner Freunde und Kollegen, aber auch der ihn umgebenden Landschaft mit Sonne, Meer und Orangenhainen seinen eigenen Stil zu entwickeln. Portanier selbst sagt: „Meine Lehrmeister waren die Natur, das Menschliche, die Wolkenbänke und die Werke der Menschen, der Griechen und Inkas, von der Susa-Ära (Mesopotamien) bis Picasso, Monnet und Matisse.“ Portaniers Werke überzeugen mit reicher ikonographischer Dichte, dem Dialog von Formen, Farben und Motiven, denen er gleichsam huldigt. Neben freien Werken, seinen durchaus ins Großformatige gehenden Plastiken, orientiert er sich grundsätzlich an traditionellen keramischen Gefäßformen, Vasen, Flaschen oder Schalen. Dem Betrachter lässt er interpretatorischen Spielraum, Raum für Entdeckungen bei seinem Spiel mit Kontrasten: matt-glänzend, abstrakt-figurativ, narrativ-symbolisch, etc. Das Europäische Industringmuseum für Porzellan ehrt mit der über 100 Objekte umfassenden Ausstellung einen international höchst angesehenen Künstler, der in den letzten Jahrzehnten vielfach prämiert und ausgezeichnet wurde.

→03.10.06 *1382 Arzberg*. Die gute Form für jeden Tag. Ausstellung zum 75jährigen Jubiläum der Form 1382. Europäisches Industringmuseum für Porzellan in Selb.

Mit der 1382 leitete Hermann Gretsch eine neue Epoche der Porzellangestaltung ein. Der im Augsburg geborene und in Stuttgart lebende Architekt war bahnbrechend auf dem Weg zum „Industrial design“, das den Bedürfnissen des modernen Lebens angepasst gestaltet sein sollte. Dem Credo „form follows function“ des amerikanischen Architekten Louis Sullivan verpflichtet, schuf Hermann Gretsch mit 1382 für die Porzellanfabrik Arzberg einen Design-Klassiker, der in allen großen Design-Sammlungen, bis hin zum Museum of Modern Art in New York Aufnahme fand. Es unterschied sich damals in seiner Reduktion auf zeitlos schlichte, klare Formen radikal vom „ornamentalen Verbrechen“ der Gegenwart, wie es der Wiener Architekt Adolf Loos bezeichnete.

Nach der Präsentation der neuen Form auf der Leipziger Herbstmesse 1931 avancierte Hermann Gretsch zunehmend vom Architekten zum Designer und erhielt für die Form 1382 die Goldmedaille der VI. Triennale von Mailand (1936). Seine Leistungen brachten ihm zahlreiche Ehrungen ein, u.a. auch die Goldmedaille auf der Weltausstellung in Paris 1937 - ebenfalls für die Form 1382 - , von 1935 bis 1938 war er Vorsitzender des „Deutschen Werkbundes“, dem unter anderem vor ihm Richard Riemerschmid vorgestanden war. Mit der Ausstellung dokumentiert und ehrt das Europäische Industringmuseum für Porzellan in Selb einen Mann, dessen Verdienste um das funktionale Porzellandesign herausragend sind.

Dem in Bayern lebenden Briten Tim C. Morris ist es zu verdanken, dass es gelungen ist, viele Originalstücke aus der ersten Produktionsphase, aber auch eine nahezu lückenlose Entwicklungsgeschichte von Dekoren auf der Gretsch-Form zusammenzustellen und den Besuchern zu präsentieren. Der Arzberg-Experte und private Sammler nennt mittlerweile die stolze Zahl von 17 000 Exponaten sein eigen. In Kooperation mit der Arzberg-Porzellan GmbH entstand somit diese einzigartige Ausstellung. Selbstverständlich hat Arzberg zum Jubiläum eine Sonder-Edition geschaffen, limitierte Teeservice und Becher mit dem Konterfei des Designers in warholesker Pop-Art Verfremdung.

→15.10.06 *Selber Linzer*. Eine Ausstellung der Kunstuniversität Linz/Studienrichtung Keramik. Europäischen Industriemuseum für Porzellan. Was bringt Europa im Hinblick auf "Normierung von Kunst"? Wie verändert die Globalisierung unsere Kultur, unsere Wahrnehmung der Dinge und deren Reflektion in Kunstwerken? Solchen und anderen Fragen stellen sich die Studierenden der Fachrichtung Keramik an der Kunstuniversität Linz. "Freie" Kunst, also neue Perspektiven der "weiten Welt" in die "eigene" Kunst einfließen zu lassen, somit globales Denken im lokalen Handeln dieser Maxime sehen sich die Professoren in Linz verpflichtet. Die Studierenden werden durch die Intermedialität des Studiums im Bereich Keramik zu grenzüberschreitenden Denkprozessen und Ergebnissen angehalten. Was entsteht ist außergewöhnliches, vom traditionell in Wulsttechnik aufgebauten Keramikobjekt bis zum animierten Trickfilm reichend.

Klaudija Blazu versteht es mit „Hybriden“ den Reiz des von Hand geschaffenen, seinen Unikatcharakter zu betonen. Dagegen wagt Katharina Gusenbauer mit ihrer Arbeit „Hier und Jetzt“, einem mit katzenartigen Zähnen umrahmten Tor den Schritt zur raumgreifenden Plastik. Mit verschiedenen Materialien spielt Therese Frühling in ihrem Werk „Hühnerdenkmal“. Entstanden ist ein „Ready Made“, das an die Verletzlichkeit allen Lebens erinnern soll. Neben der Frage nach den Ausdrucksmitteln spielt auch die Frage nach den Präsentationsformen von Kunst eine zunehmende Rolle. Zu den neuen Ansätzen dieser Herangehensweise gehört sicherlich die Arbeit von Gideon Koval „a star“, ein Trickfilmprojekt, das mit den Möglichkeiten des Werkstoffs Keramik, seiner Verformbarkeit, spielt. „Selber Linzer“ zeigt über 33 Arbeiten vom Keramikobjekt, über raumgreifende Installationen bis zur konzeptionellen Videokunst. Einige der Arbeiten wurden vor Ort in Selb fertiggestellt. Die Ausstellung wandert im Anschluß weiter nach Linz.

Slesvig

→13.08.06 *Triennale des norddeutschen Kunsthandwerks 2006*. Katalog. Schleswig-Holsteinisches Landesmuseum, Schloss Gottorf, D-24837 Schleswig. Tlf +49 4621 813 0. Website: www.schloss-gottorf.de.

Staufen

Keramikmuseum Staufen, Zweigmuseum des Badischen Landesmuseum Karlsruhe, Wettelbrunner Strasse 3, D-79219 Staufen. Website: www.landesmuseum.de.

→27.08.06 *Johannes Peters*. Spontane keramik. Studio, Keramikmuseum Staufen.

Sögel

Emslandmuseum Schloß Clemenswerth, D-49751 Sögel. Website: www.clemenswerth.de. Ein Hauptthema der neuen Sammlungen von Schloß Clemenswerth ist die zeitgenössische Keramik. In der Museumstöpferei am Rande des Parks (erbaut 1830) kann man dem Keramiker-Ehepaar Antje und Rainer Doss bei ihrer interessanten Arbeit über die Schulter schauen. Hier entstehen farbig hochkultivierte Porzellan-Unikate (inlaid porcellain), Steinzeuge mit Reduktionsglasuren sowie bemalte Geschirre und Service im sogenannten "Clemenswerther Blau".

→03.09.06 *Intuitive Malerei in Keramik*. Monika Debus – neue Arbeiten. Emslandmuseum Schloß Clemenswerth.

Statt der klassischen Gefäßformen steht in ihrem Werk die Verformung von Körpern im Vordergrund. Statt tradierter Ornamentik dominiert eine intuitive Malerie mit expressivem Duktus. Disziplin und Balance sind oberstes Gebot auch auf diesem Feld freier Gestaltung.

10.09.06-31.10.06 *Jerry Johns – Fernöstliche Gefäßkeramik in klassischem Gewand*. Emslandmuseum Schloß Clemenswerth.

Velten

→17.09.06 *Haël-Keramik – wenig bekannt, bei Sammlern hoch geschätzt*. Ofen- und Keramikmuseum Velten, Wilhelmstrasse 32, D-16727 Velten. Website: www.ofenmuseum-velten.de. Keramikdesignerin Grete Marks (1899-1990), geborene Heymann, verheiratete Loebenstein, galt im Deutschland der 20er Jahre als eine der herausragendsten Keramikdesignerinnen. Ihr erster Ehemann, der Ökonom Dr. Gustav Loebenstein, den sie 1923 geheiratet hatte, starb 1928. Nachdem sie 1936 als Emigrantin nach Großbritannien gekommen war, heiratete sie im Jahr 1938 Harold Marks. - Die von ihr und ihrem ersten Ehemann im Jahr 1923 in einer alten Ofenfabrik in Marwitz gegründeten ‚Haël – Werkstätten für künstlerische Keramik‘, avancierten schnell zu einem der weithin bekanntesten und erfolgreichsten Betriebe. Das Firmensignet ‚Haël‘, hergeleitet aus den Initialen Heymann und Loebenstein, stand, ebenso wie das Attribut ‚künstlerisch‘ bereits programmatisch für Avantgarde im keramischen Design, wozu auch die Mitgliedschaft im Werkbund verpflichtete. Innerhalb kürzester Zeit erlangte Haël - Keramik nationalen und internationalen Ruhm, vertrieb Ware erfolgreich inner- und außerhalb Europas. Doch dieser Erfolg war nicht von Dauer, denn Margarete Heymann-Loebenstein wurde als Jüdin vom Nationalsozialistischen Regime ins Exil gezwungen, nachdem sie 1934 ihre Fabrik verkauft hatte. Unmittelbar nach ihrer Ankunft in England im Spätsommer 1936 fand sie aufgrund von Vermittlung bereits bestehender Kontakte Arbeit im Zentrum der britischen Keramikindustrie in Stoke-on-Trent, wo sie zu Beginn für verschiedene Hersteller Designs entwarf, um schließlich ihre eigene kleine Manufaktur, die ‚Greta Pottery‘, zu eröffnen. Jedoch gelang es ihr nicht mehr, an ihren Erfolg,

den sie in Deutschland genossen hatte, anzuknüpfen, wo sie gerade wegen ihrer Fähigkeit, künstlerische Tätigkeiten mit Produktionsprozessen und der Leitung einer Fabrik zu kombinieren, zu Ruhm gekommen war.

Weiden

→03.11.06. *Europäische Keramik heute. Die Schenkung Egner im Internationalen Keramik-Museum*. Internationales Keramik-Museum Weiden, Zweigmuseum der Neuen Sammlung München, Waldsassener Kasten, Luitpoldstrasse 25, D-92637 Weiden/Oberpfalz. Website: www.keramikmuseum.die-neue-sammlung.de/ og for aktuelle udstillinger www.weiden-oberpfalz.de.

Die großzügige Schenkung des Kölner Keramiksammlers Adolf Egner an Die Neue Sammlung – das Staatliche Museum für angewandte Kunst in München – stellt eine mehr als ungewöhnliche Bereicherung der Museumsbestände dar – ungewöhnlich auch deshalb, weil das Museum die Auswahl der Objekte selbst treffen durfte und so einzelne Bereiche ganz gezielt verstärkt und ausgebaut werden konnten. Hervorzuheben sind unter anderem die Objekte englischer Keramiker – blüht dort doch eine ganz eigenständige Szene, die kaum Parallelen auf dem Kontinent besitzt und entsprechend wenig in hiesigen Sammlungen vertreten ist. Eine kleine, aber feine Auswahl an Keramiken der Schenkung Egner ist ab Mai 2005 im Internationalen Keramik-Museum in Weiden zu sehen.

Der Kölner Sammler Adolf Egner – geboren 1932 in Worms, seit 2001 Mitglied der International Academy of Ceramics – baute seit den späten 50er Jahren eine der größten Sammlungen zeitgenössischer Keramik in Deutschland auf. Zunächst fokussiert auf deutsche Keramik, öffnete sich der Blick bald für die Szene in Frankreich und Holland und vor allem in England; aber auch Arbeiten aus Skandinavien und Osteuropa fanden Eingang in die Sammlung, die im Laufe von nicht ganz 50 Jahren auf rund 3000 Stück anwuchs. Die enorme Bandbreite zeigt sich an den großen Namen moderner Keramik, etwa Arne Åse, Edouard Chapallaz, Dieter Crumbiegel, Karl Scheid, Robin Welch, Ian Godfrey, Colin Pearson und Alan Caiger-Smith, Hervé Rousseau, Claude Champy, Frank Steyaert – um nur einige zu nennen. Aber Egner sammelt nicht nur Klassiker und berühmte Meister, sondern auch junge Talente und weniger bekannte Keramiker – entscheidend ist allein die gestalterische Qualität. Wie fügt sich ein neues Stück in den Gesamtkontext ein? Welche Korrespondenzen oder Kontraste entstehen? Welche Formen und Strukturen verbinden sich zu neuen Ensembles? Aber auch Oberflächentexturen, Glasuren und Farben spielen eine wichtige Rolle. Vor kurzem trennte sich Egner von großen Teilen seiner Sammlung und bedachte dabei nicht nur Museen seiner Heimatstadt Köln, sondern auch Die Neue Sammlung in München, die seit 2002 in der Pinakothek der Moderne residiert. Mit der Ausstellung im Internationalen Keramik-Museum in Weiden, ergibt sich nun auch für eine breitere Öffentlichkeit die Gelegenheit, die Früchte von Egners Sammelleidenschaft kennenzulernen.

Schweiz

Geneve

→20.08.06 *Faszination Keramik*. Moderne japanische Meisterwerke in Ton aus der Sammlung Freudenberg. Collections Baur, Musée des Arts d'Extrême-Orient, 8 rue Munier-Romilly, CH-1206 Geneve. Website: <http://collections-baur.ch>. [Katalog anmeldt i *keramiske noter* 22/2005].

Kein Land hat die Keramik der Welt im 20. Jahrhundert so nachhaltig geprägt wie Japan. Kaum ein Töpfer in Europa, in den U.S.A., oder auch in den Nachbarländern Japans, wie etwa Korea, blieb unbeeindruckt von dem, was sich in diesem Land seit den Zeiten des Japonismus um 1900 in der Keramikszene ereignet hat.

Gisela Freudenberg hat in mehr als dreißig Jahren eine der bedeutendsten deutschen Sammlungen moderner japanischer Keramik zusammengetragen, die in dieser Ausstellung umfassend der Öffentlichkeit präsentiert wird. Obwohl ihr Zugang als private Sammlerin durch subjektive Vorlieben geprägt ist, umfasst ihre Sammlung nahezu die gesamte Bandbreite des modernen Japan und seiner Keramik. Im Mittelpunkt steht der strenge Geschmack des „Tee-Weges“, d. h. die mit der japanischen Teezeremonie entstandene Ästhetik der Schlichtheit.

Einige Avantgardisten der Sammlung wie Araki Takako, Fukami Sueharu, Koie Ryōji, Nishimura Yōhei und Yoshikawa Masamichi, stehen für kühne Innovationskraft, die das Terrain herkömmlicher Ausdrucksformen der Keramik verlässt. Nahezu alle anderen in dieser Ausstellung präsentierten Künstler bedienen sich traditioneller Ausdrucksformen, d. h. sie bewegen sich im Bereich der Gefäßkeramik. Die Künstler werden in Werkgruppen präsentiert, so dass nicht nur die Besonderheiten einzelner Öfen hinsichtlich Scherben, Formgebung, Brand etc. deutlich werden sondern auch die individuelle Handschrift einzelner Künstlerpersönlichkeiten deutlich hervortritt.

→01.10.06 *Betty Woodman Théâtres*. Musée Ariana, 10, Avenue de la Paix, CH-1202 Genf. Betty Woodman im Musée Ariana Genf, und im Metropolitan Museum of Arts in New York. Diese bedeutende Ausstellung, die in Zusammenarbeit mit dem Museu Nacional do Azulejo in Lissabon organisiert wird und sich einer der herausragenden Figuren der amerikanischen Kunstkeramik der vergangenen dreißig Jahre widmet.

Zürich

→24.09.06 *Blauer Lotus – weisser Drache*. Blau-weiße Keramik aus China, Persien, dem osmanischen Reich und Nordeuropa. Katalog. Haus zum Kiel, Hirschengraben 20 (beim Kunsthaus), CH-8001 Zürich. Tlf + 41 44 261 96 52. Website: www.rietberg.ch.

Das chinesische blauweiße Porzellan mit seinem ansprechenden Dekor reizte nicht nur die Bürger in der Fremde zum Kauf, sondern inspirierte die Töpfer zur Nachahmung und später zu eigenen Kreationen. So entstanden in verschiedenen persischen Manufakturen, dem türkischen Iznik und den Delfter Töpfereien

zwischen dem 15. und dem 18. Jahrhundert einige der schönsten keramischen Gefässe.

Holland

Amsterdam

Galerie Carla Koch, Prinsengracht 510, NL-1017 KH Amsterdam. Website: www.carlakoch.nl.

Delft

09.09.06-14.10.06 *Cathy Fleckstein*. Terra Keramiek, Nieuwstraat 7, Delft. Website: www.terra-delft.nl.

Deventer

22.10.06-18.11.06 Nanouk Anne Pham and Charlotte Poulsen. Loes and Reinier Gallery, Korte Assenstraat 15, NL-7411 JP Deventer. Website: www.loes-reinier.com.

Leeuwarden

Prinsessehof Leeuwarden, Nationaal Keramiek-museum, Grote Kerkstraat 11, NL-8911 DZ Leeuwarden. Website: www.prinsessehof.nl.

→27.08.06 *A Life's Work*. A solo presentation by Sonja Landweer. Prinsessehof Leeuwarden.

→27.08.06 *No ID*. A confrontational installation by Mariëtte van der Ven. Prinsessehof Leeuwarden.

→17.09.06 *Celadon*. Groen geglazuurde keramiek uit Azië. Aziatisch keramiek. Prinsessehof Leeuwarden. De raadselachtige groene kleur is het meest opvallende aan Celadon. Die kent veel schakeringen van olijf- of donker grijsgroen tot een karakteristiek ijsblauw. Deze specifieke kleur ontstaat door de hoeveelheid ijzerdeeltjes in het glazuur in combinatie met een reducerende manier van stoken. In China ligt de waardering voor Celadon dicht bij de nationale passie voor jade, deze kostbare steen levert inspiratie voor het groen van Celadon.

Het Prinsessehof laat een scala aan groene kleuren zien, de variëteit in decoratietechnieken evenals de vormen die in de loop der tijd in diverse Aziatische landen ontwikkeld zijn. Additioneel worden celadon objecten getoond van hedendaagse kunstenaars.

10.09.06-28.01.07 *A Life's Work 04*. Solo presentation by Marja Hooft. Prinsessehof Leeuwarden.

The Prinsessehof Leeuwarden will be displaying an overview of the work of Marja Hooft in the successful series of 'A Life's Work'. This is the fourth oeuvre to be exhibited in the series, which consists of solo presentations of the work of leading modern Dutch ceramists.

Milsbeek

16.09.06-17.09.06 Keramisto Market Milsbeek, Mookerplas, Milsbeek. Website: www.keramisto.com. Med deltagelse af bl.a. Hans og Birgitte Börjeson.

Rotterdam

Museum Boijmans Van Beuningen, Museumspark 18-20, NL-3015 CX Rotterdam. Tlf +31 10 44 19 400. Website: www.boijmans.rotterdam.nl.

Tegelen

→30.09.06 *Puur Klei* – De schoonheid van klei zonder glazuur/*Naked Clay* – The beauty of clay without glaze. Keramiekmuseum De Tiendschuur Tegelen, Pottenbakkersmuseum, Kastelaan 8, NL-5932 AG Tegelen. Website: www.tiendschuur.net.

Belgien

Bruxelles

Le Clockarium [Museum of Art Deco Ceramic Clocks], 163 boulevard Reyerslaan, B-1030 Brussels / Schaerbeek. Website: www.clockarium.com.

09.09.06-07.10.06 *Inger Rokkjær og Shozo Michikawa*. Puls Contemporary Ceramics, v/Annette Sloth, Place du Châtelain 4, B-1050 Bruxelles. Website: www.pulsceramics.com.

→29.10.06 *la Ligne décorative. Art Nouveau - Art Déco, Musée pour Aveugles*. Musées royaux d'Art et d'Histoire/Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis, 10 Jubelpark, B-1000 Bruxelles. Website: www.kmkg-mrah.be.

En écho à l'exposition 'Art Nouveau & Design, 1830-1958', le Musée pour Aveugles présente une exposition sur le thème: l'intérieur de 1880 à 1930.

Les bases de l'art mobilier moderne furent jetées au cours de cette période passionnante et l'exposition se focalise sur 'la chaise' et présente en même temps de célèbres architectes. Toujours à cette époque, de nombreuses expériences furent menées dans la conjonction de deux matériaux privilégiés : le métal et le verre. Le visiteur fera ainsi la connaissance des célèbres maîtres verriers Émile Gallé et René Lalique. Les arts décoratifs eurent un succès jamais égalé jusqu'alors. Répondant à un nouveau marché, divers sculpteurs s'essayèrent à des créations pour intérieur. Ainsi, Victor Horta, par exemple, réserva-t-il toujours dans ses projets architecturaux une place aux sculptures. Dans notre reconstitution d'intérieur, quelques statues de belles femmes de marbre blanc attendent d'être palpées.

Frankrig

Lacapelle-Biron

→29.10.06 *Le Decor – de la Couleur au Blanc*. Udstilling med bl.a. Alev Sisesbye. Katalog. Musée Bernhard Palissy, Saint-Avit, 47150 Lacapelle-Biron. Tlf. +33 5 53 40 98 22.

Limoges

→30.10.06 *La manufacture de porcelaine Locré*. Paris-Limoges 1772-1820. Collection Michel Bloit.

Musée national de porcelaine Adrien Dubouché,
8bis, Place Winston Churchill, 87000 Limoges.

Website: www.musee-adriendubouche.fr.

L'exposition temporaire mettra en valeur
l'enrichissement des collections du musée. Celui-ci a en
effet reçu pour la première fois en dation une collection
que connaissait les amateurs de porcelaine française.

Michel Bloit, ancien directeur de Porcelaine de Paris,
l'avait constituée tout au long de sa vie. Il s'agit d'un
ensemble unique regroupant la production d'une
manufacture parisienne depuis ses débuts jusqu'à sa
reprise par une manufacture limousine.

Créé en 1772 par J.B Locré de Roissy rue de la Fontaine
au Roi, elle fut dirigée par le modeleur allemand Laurent
Russinger. En 1800, elle était rachetée par le marchand
de matière première François Pouyat, dont les fils la
revendirent en 1823.

Vallauris

Musée Magnelli, Musée de la Céramique, Place de la
Libération, 06220 Vallauris. Tlf +33 4 93 64 16 05.

Musée Municipal de céramique et d'art moderne,
Place de la Mairie, F-06220 Vallauris.

→20.11.06 *XIXth International Biennale of
Contemporary Ceramics*. Med deltagelse af bl.a. Ane-
Katrine von Bölow og Gitte Jungersen. Vallauris.
Website: www.vallauris-golfe-juan.fr.

Storbritannien

Aberystwyth

Aberystwyth Arts Centre, University of Wales,
Aberystwyth, Ceredigion SY23 3DE.

Edinburgh

The Scottish Gallery, 16 Dundas Street, Edinburgh
EH3 6HZ. Tlf +44 131-5581200. Website:
www.scottish-gallery.co.uk.

11.09.06-04.10.06 *Jill Fanshawe-Kato*. The
Scottish Gallery.

06.11.06-29.11.06 *Stephen Bird*. The Scottish Gallery.

Hatfield

04.08.06-06.08.06 *Art in Clay*. The 12th National
Pottery & Ceramics Festival. Med deltagelse af bl.a.
Gittan Thommesen. Hatfield House, Hatfield,
Hertfordshire. Websites: www.artinclay.co.uk og
www.hatfield-house.co.uk. Studio ceramics and sculp-
ture are both extensively demonstrated and on sale. Large
marquee based festival featuring approx 150 potters and
ceramic artists selling work. Regular talks and kiln firings.

Henley on Thames

September 2006. *Collect in the Country*. Ceramics
for Collectors. The Barn Galleries, Aston, Henley
on Thames, Oxfordshire RG9 3DX. Website:
www.barn Galleries.com.

This is the second year that Cultural Connections will
curate *Collect in the Country* as the guest exhibition at Barn
Galleries, Henley on Thames. With a special emphasis on
the best of Scandinavian potters and ceramic artists, this is
an event aimed at collectors who will appreciate the very
fine work on show. Cultural Connections show at Collect at
the V & A in London. *Collect in the Country* aims to show
more, usually smaller, examples of work by artists who
showed at Collect in February.

London

Victoria & Albert Museum, Cromwell Road, South
Kensington, London SW7 2RL. Website:
www.vam.ac.uk. [Ceramic Department er midlertidigt
lukket].

The Percival David Foundation of Chinese Art, 53
Gordon Square, London WC1H 0PD. Website:
www.soas.ac.uk/PDF/collection.html.
Mandag-Fredag 10.30-17.00.

Contemporary Ceramics, Potters Association Shop,
William Blake House, 7 Marshall Street, Soho,
London W1V 1LP. Website: www.cpaceramics.com.

Crafts Council Gallery, 44a Pentonville Road, Islington,
London N1 9BY. Website: www.craftscouncil.org.uk.

Barrett Marsden Gallery, 17-18 Great Sutton
Street, Clerkenwell, London EC1V 0DN. Website:
www.bmgallery.co.uk.

Galerie Besson, 15 Royal Arcade, 28 Old Bond Street,
London W1S 4SP. Website: www.galeriebesson.co.uk.

Harlequin Gallery, 68 Greenwich High Road,
London, SE10 8LF. Website: www.studio-pots.com.

The Anthony Shaw Collection, 11 Billing Place,
West Brompton, London SW10 9UW. Tlf. +44 20
7352 3964. Open by appointment.

A major holding of over 600 pieces by some 50 artists,
acquired by the couturier Anthony Shaw over thirty years,
the collection has passed in to the hands of a trust in 2002.
It is displayed in the domestic setting of Shaw's one-time
West London home, internally little changed since the
1950's. The collection includes a comprehensive range of
functional work, but mainly focuses on the sculptural
developments in British clay since Shaw began to acquire
in 1973, and highlights in particular the contribution of
Gordon Baldwin, Ewen Henderson and Gillian Lowndes.

There are also important holding of ceramics by, for
example, Ian Godfrey, Jim Malone, Eileen Nisbet and
Sara Radstone. Other artists include Lucie Rie, Joanna
Constantinides and Elizabeth Fritsch. The work will be
shown alongside numerous textiles and pictures.

→31.12.06 *The Ming Vase*. Deconstructing an Icon. The Percival David Foundation of Chinese Art.

→22.12.06 *Ming Colours*. Polychrome Porcelain from Jingdezhen. Katalog. The Percival David Foundation of Chinese Art.

10.08.06-19.10.06 *Tim Gee*. Crafts Council Gallery.

06.09.06-28.09.06 *Japanese Crafts*. Galerie Besson. The show will feature around forty works in ceramics, fibre, textile and metal by ten different artists. Ceramic works by Living National Treasure Tatsuzo Shimaoka will be shown alongside new works by Ryoji Koie, Yasuhisa Kohyama, Shozo Michikawa and Kouichi Uchida.

07.09.06-16.09.06 *Marcus O'Mahoney*. Crafts Council Gallery.

08.09.06-07.10.06 *Gitta Gschwendtner*. Barrett Marsden Gallery.

25.09.06-07.10.06 Margaret Frith. Crafts Council Gallery.

12.10.06-23.10.06 *Carolyn Genders*. Crafts Council Gallery.

13.10.06-11.11.06 *Caroline Broadhead*. Barrett Marsden Gallery.

06.11.06-18.11.06 *Clive Bowen*. Crafts Council Gallery.

17.11.06-01.01.07 *Emma Woffenden*. Barrett Marsden Gallery.

Newark

Rufford Craft Centre, Rufford Country Park, Ollerton, Newark, Nottinghamshire NG22 9DF. Website: www.ruffordcraftcentre.org.uk.

21.10.06-05.11.06 *Jim Malone*. Birthday Celebration. Thoresby Park, Perlethorpe, Newark, Nottinghamshire NG22 9EH. www.oakwoodceramics.co.uk.

Sherbourne

Alpha House Gallery, South Street, Sherbourne, Dorset, DT9 3LU. Tlf + 44 1 935 814944. Website: www.alpha-house.co.uk.

09.09.06-07.10.06 *Mo Jupp and Paul Jackson*. Alpha House Gallery.

14.10.06-11.11.06 *Ashraf Hanna and Deirdre Burnett*. Alpha House Gallery.

Stoke-on-Trent

→22.10.06 *Islamic Ceramics*. The Museums of the Potteries. Hanley, Stoke-on-Trent. Website: www.stoke.gov.uk/museums. Exquisite pottery from Iran, Turkey and Spain are featured in this exhibition from the Museum's collections.

Winchcombe

11.11.06-25.11.06 *Michael Cardew and the West Country Tradition*. Period and contemporary art and ceramics. Long Room Gallery at Queen Anne House, High Street, Winchcombe, Gloucestershire GL54 5LJ.

York

16.09.06-15.10.06 *Jane Hamlyn*. Salt Glazed Vessels. Lund Gallery, Alne Road, Easingwold, York, North Yorkshire YO61 3PA. Website: www.lundgallery.co.uk.

USA

Erie

→08.07.07 *Eva Zeisel - The Shape of Life*. Erie Art Museum, 411 State Street, Erie, Pennsylvania. Website: www.erieartmuseum.org.

A selection of glass, china, metal and wood objects designed by Eva Zeisel (b.1906). Zeisel's elegant, biomorphic, colorful and playful designs won her commissions with Sears Roebuck, Hall China, Red Wing China, Federal Glass and many other companies throughout her long career.

Die große Designerin emigrierte 1938 in die USA, wo sie heute - 99-jährig - lebt. Die gebürtige Ungarin arbeitete unter anderem Ende der 1920er Jahre in der Schramberger Majolika-Fabrik für die sie zahlreiche Entwürfe schuf.

Malibu

→04.09.06 *The Colors of Clay*. Special Techniques in Athenian Vases. Bogudgivelse. Getty Villa, 17985 Pacific Coast Highway, Pacific Palisades, California 90272. Website: www.getty.edu.

A major exhibition at the Getty Villa that is the first ever to focus on ancient Athenian terracotta vases made by techniques other than the well-known black- and red-figure styles. The exhibition comprises vases executed in bilingual, coral-red gloss, outline, Kerch-style, white ground, and Six's technique, as well as examples with added clay and gilding, and plastic vases and additions.

New York

→11.08.06 *Stiff upper lip: British Studio Potter*. Garth Clark Gallery, 24 West 57th Street # 305, New York NY New York, NY 10019. Website: www.garthclark.com. Tlf +1 212 246 2205.

Bøger, kataloger og artikler om dansk keramik udkommet 2006

ved Gunnar Jakobsen

Rigmor Als Jørgensen: Freedom to create/Frihed til at skabe. By/af Julie Vøge. Kunststoff. 9/2006, s 13-15. ill.

Keramisk kunst. Fra Käblers værksted I Næstved. Af Peder Rasmussen. Lyngby Kunstforening. 1/2006, s 4. ill. [Ole Bach Sørensen].

Keramikeren Aage Birck. Tekst af Per Weiss. kunst & borger. 156. juni 2006. 16 s. incl. omslag. ill.

Organisk dekoration af Vilhelm Bjerke Petersen. [Artikel]. I: Vilhelm Bjerke Petersen. [Red.] af Karen Friis Hansen. Silkeborg Kunstmuseum, Silkeborg 2006, s 114-117. ill. [Uddrag fra Konkret Konst, 1956].

Johannes Hedegaard. En alsidig kunstner. Antik & Auktion. 4/2006, s 48-49. ill. litt.

Hver gang jeg ser en lille hund, får jeg lyst til at give den et los. Interview med Louise Hindsgavl ved Bente Linnéa Friis. M/S Berlingske Tidende. 22.01.06, s 22-24. ill. [Louise Hindsgavl].

Moderne udsigtshus i glas og stål. Industriel formgiver & keramik Ole Palsby & Bente Hansen. [Artikel]. I: Designernes boliger. Indenfor hos 11 danske designere. Af Gitte Stærbo. Aschehoug, København 2006, s 136-157. ill.

Dorte Heide af Jørgen Schou-Christensen. keramiske noter. 12. årg. 23/2006, s [6].

Keramikudstilling med Turi Heisselberg Pedersen på Vejen Bibliotek. Kunst omkring Trolden. 14. årg. 3/2006, s 1-2. ill.

Steen Ipsen. Ceramic works 1990-2005. [København 2006]. 51 s. ill. (s 2 og 4 Steen's works overwhelm the viewer – some find them vulgar. Introduction / Steens værker virker overvældende på publikum – nogle få synes de er direkte vulgære. Introduktion. By/af Bettina Køppe, s 5-8 Luscious Asceticism. Steen Ipsen's Ceramic Works 2000-2005 / Overdådighedens askese. Steen Ipsens keramiske værker, 2000-2005. By/af Louise Mazanti, s 11 og 13-14 I seek a complex and decorative ceramic expression that is kaleidoscopic, overwhelming and has lush visual and tactile appeal. A Foreword-Looking Retrospective/Jeg søger et komplekst, dekorativt keramisk udtryk, der er kalejdoskopisk og overvældende, med en visual og taktil frodighed og appeal. Fremadrettet tilbageblik. By/af Steen Ipsen og s 33-34 The Richness of Geometry. Steen Ipsen's Ceramic Works 1990-2000/Geometriens rigdom.

Steen Ipsens keramiske værker, 1990-2000. By/af Louise Mazanti).

P.V. Jensen-Klint. Af Thomas Bo Jensen. Kunstakademiets Arkitektskoles Forlag, København 2006, s 20, 21-22 samt 28 og 29. ill. note.

Stil og stentøj af Shanti Broeng. Boligliv. 1/2006, s 92-98. ill. (Birgitte Houmøller Kitamoto).

Gudrun Meedom Bæch – en keramikers livsværk. Red. af Anne-Mette Villumsen og Iben Overgaard. Skovgaard Museet, Viborg 2006. 47 s. ill. litt. [s 7 Forord af Iben Overgaard og s 9-21 Mit liv med keramik. Interview med Gudrun Meedom Bæch ved Klaus Meedom].

Karin Michelsen. Pots to Salt Life. Gefässe, die dem Leben Würze geben. Von Moyra Elliot. neue keramik. 2/2006, s 30-33. ill.

Globus. Kuglevaser af Peder Rasmussen. Holstebro Kunstmuseum, Holstebro 2006. [36 s]. ill. (s 3 Forord. Af Folke Kjems og s 5-12 Tanke og leg i keramikeren Peder Rasmussens sfæriske univers. Af William Gelius).

Peder Rasmussen. Gedanken und Spiel im Sphärischen Universum des Keramikers. Von William Gelius. neue keramik. 3/2006, s 22-24. ill.

Gunhild Rudjord. Keramiske arbejder 1981-2006. Kunsthallen Brænderigården, Viborg 2006. 55 s. ill. (s 5-6 Rudjord på dansk jord. Af Maja Lisa Engelhardt).

Q & A. Keramik Gunhild Rudjord. Interview med Gunhild Rudjord ved Charlotte Jul. Kunststoff. 10/2006, s 43. ill.

Sæt metoden og budskabet fri! Interview med keramik Vibeke Rytter ved Charlotte Jul/Free you message. Free your method. Interview with ceramic artist Vibeke Rytter by Charlotte Jul. Kunststoff. 10/2006, s 8-9. ill.

Axel Salto. Af Birgit Hessellund og Lars Kærulf Møller. [Afsnit]. I: 3 x Salto. Red. Af Lars Kærulf Møller. Bornholms Kunstmuseum · Nordjyllands Kunstmuseum, Rø og Aalborg 2006, s 24-37. ill.

Karl Schrøder af Teresa Nielsen. Udstillingskatalog. Vejen Kunstmuseum, Vejen 2006. 76 s. ill. litt. noter. ib. 95 kr.

Karl Schrøder af Teresa Nielsen. keramiske noter. 12. årg. 23/2006, s [7-8]. sign.

Lone Skov Madsen – Le[the] Plat[ter] 2003-2005. [København 2006]. 48 s. ill. (s 4-14 Material, Medium, Signifance/Matière, Medium, Sens. By/par Jorunn Veiteberg, s 18-19 A New Ornamentation / Ornamentation inédite. By/par Peder Rasmussen og s 34-35 White World Excursions/Un univers blanc. By/par Ulla Munck Jørgensen).

Min keramiske tid af Ib Spang Olsen. keramiske noter. 12. årg. 23/2006, s [1-3]. ill. litt.

Conny Walther af Brian Erhardtson. keramiske noter. 12. årg. 23/2006, s [3].

J.F. Willumsen. "Over grænser". Af Leila Krogh. Ordrupgaard, København 2006, s 41 (Askeurne med valmuer), 83-87 og 271-272 (Familievase - Faderen, moderen og deres nyfødte barn), 92-94 og 272 (Sappho - Hoved af en nygrækerinde), 105-107 og 273 (Vase - Kamp mellem en mand og en slange), 108-110 og 273 (Dobbeltskål med tre krybdyr), 111-113 og 273 (Refleksion), 114-116 og 273 (Stenbider), 123-125 og 274 (Bladornamenter), 129-131 og 274 (Askeurne med sørgehøjtidelighed) og 132-134 og 274 (Pottemagervasen). ill. litt. noter.

Bordets glæder. Danske pottemagere dækker bord til to på Grimmerhus. Red. af Rosa Engelbrecht. Danmarks Keramikmuseum, Middelfart 2006. 24 s incl. omslag. (s 5-7 Forord. Af Lise Seisbøll og s 21 Efterskrift. Af Meike Diederichsen). [Abbednæs Potteri (Annegrete Bohmann Rasmussen), Baghus Atelieret (Lone Simonsen), Bjerre Keramik og Galleri (Anna Bjerre), Bunge Keramik (Nicole Bunge), Daily Clay (Per Bo og Layla Fisker), Den Dybe Tallerken (Lisbeth Kring Jensen), Det gamle Keramikværksted (Mogens Kræmer), Hovedgård Keramik (Annelise Rasmussen), Ib-O Keramik (Ib Oluf Hansen), Keramik og Brugskunst (Ulrikka Ikkjær Buskov), Keramikværkstedet Den Gamle Skole (Gertrud Berg), Keramisk Værksted (Alisa Liskin Clausen), Keramikværkstedet (Nina Lund), Keramisk Værksted Solhøj (Meike Diederichsen), Mettes Potteri (Mette Kjær Christensen), Northrup Keramik (John og Signe Northrup), Nyhus Potten (Annie Nyhus Hansen), Pottemageren – Würtz Keramik (Marie Würtz Knudsen), Pottemagerens Hus (Lene Hansen), Pottemager Tina Thomsen, Rustik Butik (Merete Klausen), Segalt Mølle Keramik (Lene Kaas), Sorring Lervarefabrik (Berit Elmkvist Kristiansen og Lars Kristiansen) og Strube Keramik (Marianne Strube)].

Ceramics Underground by Thomas Thulstrup. Ceramics Technical. 22/2006, s s 29-32. ill. [Christian Buur Bangsgaard, Karin Blach Nielsen, Louise Hindsgavl, Jane Holmberg Andersen, Christin Johansson, Marianne Krumbach, Kristine

Tilge Lund, Ane Møller Davidsen, Marianne Nielsen, Anders Ruhwald og Signe Schjøth]. *

Afgang06. 53 new designers/53 nye designere. Designskolen Kolding, 2006. CD-Rom. [Marie Eggert Jørgensen, Lea-Mi Engholm, Ane Fabricius Christiansen, Pia Lund Hansen, Kenneth Marquart, Nils Møller, Louise Maagaard, Line Skovlod og Mariko Wada].

L. Hjorth – Keramik gennem 150 år. [Red.] af Lars Serena. Bornholms Museum [Website: www.bornholmsmuseer.dk/hjorths], Rønne 2006. 224 s. ill. personregister. ib. 275 kr. (s 7 Forord. Af Marie Hjorth og Ann Vibeke Knudsen, s 9-14 Indledning. Af Lars Serena, s 19-70 Lauritz Hjorth. Værksted i 1859, keramikfabrik i Krystalgade siden 1862. Pynte- og brugsting. Græske inspirationer. Thorvaldsen sat ned i format. Nordens fortid. Af Ann Vibeke Knudsen, s 71-90 Stiltrængsel og sort ungdom. Omkring Hans Hjorth, stentøjet for dets egen skyld. Af Lars Serena, 91-111 Storproduktion af det gråbrune stentøj uden glasur. Omkring Thora Hjorth. Af Lars Serena, s 112-121 Apotekerkrugkerne, - et speciale. Af Henrik Vensild, s 122-139 Gennem krig og flugt til keramikken. Gertrud Kudielka. Af Hansaage Bøggild, s 140-161 Fabrikken midt i 1900-tallet, produktionen og kunsthåndværket. Omkring Peter Hjorth og Erik Hjorth. Af Marie Hjorth, s 162-203 Tilbage til værkstedet. Omkring Marie Hjorth og Ulla Hjorth. Af Lars Serena, s 204-211 Hjorths Fabrik, - bygninger og museum. Af Ann Vibeke Knudsen, Niels-Holger Larsen og Henrik Vensild, s 212-222- Om mærkninger og keramikere. Af Lars Serena og s 223-224 Personregister).

En ordentlig bjørn på af Nina Hald. M/S Berlingske Tidende. 22.01.06, s 25. ill. [Royal Copenhagen].

Skønvirketidens keramik af Bolette Bramsen. Antik & Auktion. 2/2006, s 30-32. ill. litt. [Keramikfabrikken Danico].

Glasurglæde af Lise Seisbøll. Danmarks Keramikmuseum, Middelfart 2006. 56 s. ill. litt. [Th. Bindsbøll, Hans A. Hjorth, Søren Kongstrand, Martin Mortensen, Felix Møhl, Patrick Nordström, Th. Philipsen, Karl Hansen Reistrup og Karl Schrøder m.fl. samt Michael Andersen & Søn, L. Hjorth, P. Ipsens Enke, Herm. A. Kähler og Møller & Bøgely]. [Poul Erik Madsens samling af keramik].

Hun samler – han køber. Af Bolette Bramsen. Antik & Auktion. 2/2006, s 33-34. ill. [Om samlerne Peter og Linda Bonnén og deres samling af keramik fra Keramikfabrikken Danico].

Fascineret af damer i blå. Af Bolette Bramsen. Antik & Auktion. 4/2006, s 46-47. ill. [Om samleren

Lissi Krogbeck og hendes samling af Johannes Hedegaards stentøjskvinder].

The Ceramic Narrative by Matthias Ostermann. With an Essay by David Whiting. A & C Black [Website: www.acblack.com] og University of Pennsylvania Press, London og Philadelphia 2006. 224 s. ill. litt. index. ib. 30 £. [Birgitte Börjeson].

bøger og artikler – udkommet 2005

Et hjørne af Niels Hansen Jacobsens keramikværksted. Af Teresa Nielsen. Mark og Montre. 41. årg. 2005, s 112-115. ill. Zusammenfassung.

Som skabt af troldehænder. Arbejder af billedhuggeren Pontus Kjerrman. Sophienholm, Lyngby 2005. 48 s. ill. (s 2-3 Forord. Af Benedicte Bojesen og s 9-41 Som skabt af troldehænder. Af Lisbeth Bonde).

Jane Reumert's Fidelity to Ceramics by Bodil Busk Laursen. *Ceramics: Art and Perception* 62. 2005, s 20-24. ill.

BOFA-keramik. 1953-1963. Af [Leif Henriksen]. [Rønne] 2005. 23 s. ill.

Porcelæns haven. Matrikel 26 Frederiksberg. Af Barbara Zalevski. Forlaget Nostra for Sjælsø Gruppen. 2005. 103 s. ill. [Den kongelige Porcelænsfabrik].

bøger på vej – Danmark – 2006/2007

Reistrup – udsmykninger og keramik. Af Peder Rasmussen. Nyt Nordisk Forlag · Arnold Busck, København. September 2006.

Porcelænsfabrikken "Danmark" og Kjøbenhavns Porcelæns Maleri. Af Lise Skjøt-Pedersen. Historisk-topografisk Selskab for Lyngby-Taarbæk Kommune. 2006.

Stentøj fra Den kongelige Porcelænsfabrik 1912-1985. Af Leif Lautrup-Larsen. Nyt Nordisk Forlag · Arnold Busck, København. Marts 2007.

Dansk kunstnerkeramik. Bestandskatalog ved Bodil Busk Laursen. [Kunstindustrimuseets samling af dansk kunstnerkeramik 1930-2005]. Det danske Kunstindustrimuseum, København. 2007.

Keramiske Profiler. Af Ane Maria og Annimi Holst Schmidt. Rhodos [www.rhodos.dk], Humlebæk.

Knabstrup. Jernløse Lokalhistoriske Arkiv.

Saxbo. Af Jette-Louise Hoffmeyer.

nye udenlandske bøger og bøger på vej 2006/2007

Handbuch des Europäischen Porzellans. Von Ludwig Danckert. Fortgeführt von Gabriele Ebbecke. 7. Auflage. Prestel [Website: www.prestel.de], München. November 2006. 1100 s. sign. og fabriksmærker. ib. 99 €. [Foregående udgave er anmeldt i *keramiske noter* 9/1999].

Marks on German, Bohemian, and Austrian Porcelain 1710 to the Present by Robert E. Röntgen. Revised and Expanded 3rd Edition. [1. udg. 1980 og 2. udg. 1997]. Schiffer [Website: www.schifferbooks.com], Atgleen. Oktober 2006. 640 s. litt. fabriksmærker og signaturer. index. ib. 79,95 £. [Foregående udgave er anmeldt i *keramiske noter* 23/2006].

Italian Pottery Marks. From Cantagalli To Fornasetti. (And Everyone in Between). 1850-1950. An Identification Guide Of Late 19th And Early 20th Century Italian Pottery & Porcelain Marks for English-Speaking Collectors. By Walter and Karen Del Pellegrino. Black and White Edition. Lulu Press. 2006. ill. hf. 128 s.

Italian Pottery Marks. Faenza. The City Of Ceramics. An Identification Guide of Italian Pottery & Porcelain Marks for English-Speaking Collectors. The Regional Series. Book One. By Walter and Karen Del Pellegrino. Black and White Edition. 2006. 224 s. ill.

Korean Art from the Gompertz and Other Collections in the Fitzwilliam Museum. A Complete Catalogue. Edited by Yong-i Yun and Rigina Krahl. Fitzwilliam Museum Publications. Cambridge University Press, Cambridge 2006. 408 s. ill. litt. noter. index. ib. 120 £.

Ming Colours. Polychrome Porcelain from Jingdezhen. By Rebecca Feng. Katalog. Percival David Foundation of Chinese Art, London 2006. 132 s. ill. litt. noter. hf. 16 £.

Blauer Lotus – weisser Drache. Blau-weiße Keramik aus Asien und Europa. Von Axel Langer. Museum Rietberg, Zürich 2006. 100 s. ill. litt. noter. hf 32.50 €.

Ceramics from Islamic Lands by Oliver Watson. Thames and Hudson, London 2006. [Website: www.thameshudson.co.uk]. 512 s. ill. litt. noter. hf. 24,95 £. [1. udgaven anmeldt i *keramiske noter* 20/2004].

Raqqa Revisited. Ceramics of Ayyubid Syria. By Marilyn Jenkins-Madina. Metropolitan Museum of Art Publications. Yale University Press, London 2006. 300 s. ill. litt. noter. ib. 35 £.

Colors of Clay. Special Techniques in Athenian Vases. By Beth Cohen. Getty Publishing, 2006. 384 s. ill. litt. noter. ib. 85 \$.

Schönheit aus dem Feuer. Fliesenkunst aus acht Jahrhunderten. Von Gabriele Koller. Kataloge des Museums für Kunst und Kulturgeschichte Dortmund. Band 1. Herausgegeben von Wolfgang E. Weick. Deutscher Kunstverlag [Website: www.deutscherkunstverlag.de], München. August 2006. 120 s. ill. litt. noter. hf. 19,90 €.

The Gouda Pottery Book. Plateel makers in Holland. I-III. By Ron Tasman. Optima Publishers [Website: www.goudapotterybook.com], Rotterdam. 1200 s. ill. litt. noter. mærker og signaturer. index. ib. forudbest. 295 € [365 €]. [Under forberedelse].

Die Porzellansammlung zu Dresden. Meissen - China - Japan. Meisterwerke. Von Ulrich Pietsch, Anette Lauch und Eva Ströber. Deutscher Kunstverlag [Website: www.deutscherkunstverlag.de], München. August 2006. 124 s. ill. litt. noter. ib. 24,90 €.

Götter, Helden und Grottesken. Das Goldene Zeitalter der Majolika. Herausgegeben von Rainer G. Richter. Hirmer Verlag [Website: www.hirmerverlag.de], München 2006. 320 s. ill. kilder og litteraturhenv. noter. ordforklaringer. 39,90 €.

Faszination Tier - Meisterwerke europäischer Tierplastik. Die Sammlung Gerhard P. Woeckel. Von Wilhelm Siemen (Vorwort), Wolfgang Schilling und Helmut O. Wagner. Zweckverband Deutsches Porzellanmuseum [Website: www.dt-porzellanmuseum.de], Hohenberg/Eger 2006. 258 s. ill. litt. noter.

Frechener Bartmannkrüge. Stiftung Keramion, Frechen 2006. 59 s. ill. litt. ib. (s 5 Vorwort. Von Gudrun Schmidt-Esters, s 6-11 Steinzeug aus Frechen. Von Belinda Petri og s 12-57 Katalog).

Fayence und Steizeug aus vier Jahrhunderten. Jubiläumskatalog. Von Peter Vogt. 100 s. ill. 14,90 €.

Die figürliche Porzellanplastik von Gottlieb Kirchner und Johann Joachim Kaendler von Ulrich Pietsch. Hirmer Verlag [Website: www.hirmerverlag.de], München. Oktober 2006. 320 s. ill. litt. noter. 85 €.

Frankenthaler Porzellan. Von Barbara Beaucamp-Markowsky. Hirmer Verlag [Website: www.hirmerverlag.de], München 2006-2007. Bd. 1: *Die Plastik.* 2006. 640 s. ill. litt. noter. index. ib. Bd. 2: *Das Geschirr.* [Udkommer efteråret 2007]. Bd. 3: *Beiband Archivalien* (zu Bd. 1 und 2). 2006. 100 s. ill. ib. Bind 1+3 samlet: 132 €.

Frankenthaler Porzellan in der Großherzoglich-Hessischen Porzellansammlung Darmstadt von Alexa-Beatrice Christ. Arnoldsche Art Publishers [Website: www.arnoldsche.com], Stuttgart. September 2006. 120 s. ill. litt. noter. ib.

Wächterbacher Steingut. Die Sammlung Angelika Jensen. Von Sabine Behrens. Museumsberg Flensburg. 2006. 88 s. ill. noter. hf. 14,95 €.

Löllmann Keramik/Ceramics. Mit Beiträgen von Frank Nievergelt und Cordula Löllmann. 2006. 96 s. ill. ib. 49,50 €.

Slipware in the Potteries Museum. Potteries Museum. A & C Black [Website: www.acblack.com], London 2007. 192 s. ill. litt. ib.

20th Century Ceramics. Starting to Collect Ceramics. By Andrew Casey. Antique Collectors' Club [Website: www.antique-acc.com]. August 2006. 192 s. ill. hf. 12.50 £.

20th century Decorative British Tiles. Commercial Manufacturers A-W. By Chris Blanchett. Shiffer Books [Distribution: www.bushwoodbooks.co.uk], Atglen 2006. 288 og 272 s. ill. 110 £.

20th century Decorative British Tiles. Craft and Studio Tile Makers. By Chris Blanchett. Shiffer Books [Distribution: www.bushwoodbooks.co.uk], Atglen 2006. 272. ill. 55 £.

Ray Finch. Craftsman potter of the modern age. By John Edgeler. Cotswolds Living Publications. 160 s. ill. litt. 20 £.

Grayson Perry. Portrait of the Artist as a Young Girl. By Grayson Perry and Wendy Jones. Chatto and Windus. 2006. 208 s. ill. ib. 15,99 £.

George Ohr. Art Potter. The Apostle of Individuality. By Robert A. Ellisom and Martin Eidelberg. Scala. 2006. 176 s. ill. litt. ib. 45 \$/35 £.

Jun Kaneko. By Susan Peterson. Foreword by Arthur C. Danto. Laurence King Publishing [Website: www.laurence-king.com], London 2006. 224 s. ill. litt. index. ib. 30 £. [1. udgaven anmeldt i *keramiske noter* 15/2002].

Contemporary Japanese Ceramics. Fired with Passion. By Samuel J. Lurie and L. Chang Beatrice. Floating World. 30. oktober 2006. 224 s. ill. litt. ib.

Young-Jae Lee. 1111 Schalen. Von Young-Jae Lee. Hatje Cantz Verlag [Website: www.hatjecantz.de], Ostfildern. November 2006. 192 s. ill. litt. 39,80 €.

Piet Boon 2. Terra Uitgeverij. 200 s. ill. ib. 45 £.

Jaap Gidding. By Mienke Simon Thomas, Elly Adriaansz and Sandra van Dijk. Museum Boijmans van Beuningen, Rotterdam 2006. 192 s. ill. litt. noter.

Italian Ceramic Art 1900-1950. By Valerio Terraroli and Paola Franceschini. Skira Editore. 19. September 2006. ill. litt. ib.

Art Deco Ceramics Made in Belgium · Charles Catteau. By Marck Pairon. Fondation Charles Catteau. 2006. 500 s. ill. litt. noter. ib. 75 €.

Stig Lindberg i Gustavsberg. Gustavsbergs Porslinsmuseum [Website: www.porslinsmuseum.varmdo.se]. 2006. 75 SEK.

Fertile Forms. The Sculpture of Gustav & Ulla Kraitz. (Essäer av Göran Christenson, Donald Kuspit och Suzanne Ramljak). Bokförlaget Arena [website: www.arenabok.se], Malmö 2006. 172 s. ill. ib.

Keramik der 50er Jahre. Formen, Farben und Dekore. Ein Handbuch. Von Horst Makus. Arnoldsche Art Publishers [Website: www.arnoldsche.com], Stuttgart. September 2006. 432 s. ill. litt. noter. ib. 39,80 €. [1. udg. 1998 anmeldt i *keramiske noter* 13/2001].

500 Pitchers. Contemporary Expressions of Classic Form. Edited by Suzanne J. E. Tourtillott. Lark Books [Website: www.larkbooks.com]. 2006. 416 s. ill. hf. 16,95 £.

500 Animals in Clay. Contemporary Expressions of the animal Form. Edited by Suzanne J. E. Tourtillott. Lark Books [Website: www.larkbooks.com]. 28. november 2006. 416 s. ill. hf. 16,95 £.

Potters' Tips. Practical Advice for Potters from Readers of Ceramic Review. 2nd edition. Ed. by Emmanuel Cooper. Ceramic Review Publishing, London 2006. 224 s. ill. litt. hf. 9.95 £.

Setting Up a Pottery Workshop by Alistair Young. [Ceramics Handbooks]. A & C Black [Website: www.acblack.com], London. 31. oktober 2006. ill. litt. hf. 128 s. 14,99 £.

Glazes from Natural Sources. A Working Handbook for Potters. By Brian Sutherland. [With a new chapter by Nigel Wood. Foreword by Geoffrey Whiting]. 2nd Edition. A & C Black [Website: www.acblack.com], London 2006. 142 s. ill. litt. index. hf. 18.99 £.

Fired Up with Raku. Over 300 Raku Recipes. By Irene Poulton. Crowood Press, [Website: www.crowoodpress.co.uk]. Ramsbury. 2006. 144 s. ill. litt. hf. 14,99 £.

Kiln Construction. A Brick by Brick Approach. By Joe Finch. [Ceramics Handbooks]. A & C Black [Website: www.acblack.com], London. 30. november 2006. ill. litt. hf. 16,99 £.

The Electric Kiln by Harry Fraser. [Ceramics Handbooks]. A & C Black [Website: www.acblack.com], London 2006. 128 s. ill. litt. hf. 14,99 £.

Ceramics with Mixed Media by Joy Bosworth. [Ceramics Handbooks]. A & C Black [Website: www.acblack.com], London 2006. 128 s. ill. litt. hf. 14,99 £.

Handbuilding by Michael Hardy. [Ceramics Handbooks]. A & C Black [Website: www.acblack.com], London 2006. 128 s. ill. litt. hf. 14.99 £.

Coiling by Michael Hardy. [Ceramics Handbooks]. A & C Black [Website: www.acblack.com], London 2006. 128 s. ill. litt. hf. 14.99 £.

Ceramics and Print by Paul Scott. [Ceramics Handbooks]. A & C Black [Website: www.acblack.com], London 2006. 160 s. ill. litt. hf. 14,99 £.

Robin Hopper Ceramics. A Lifetime of Work, Ideas and Teachings. By Robin Hopper. Krause Publications. Februar 2007. 256 s. ill. hf.

Lund's Bristol and Early Worcester Porcelain 1750-58. The A.J. Smith Collection. By Simon Spero with a contribution by Richard Burt. Foreword by John Smith. Published by C and J Smith. [Bestilles hos Antique Collectors' Club (Website: www.antique-acc.com)]. 273 s. ill. litt. noter. index. ib. 40 £.

Bogen behandler en A.J. Smith' lille men meget eksklusiv samling af *Lund's Bristol* porcelæn og tidlig *Worcester* porcelæn fra virksomhedernes oprettelse i 1750 og frem til 1758, og hvor samlingen nu befinder sig på Bristol Museum and Art Gallery.

En af Mr. Smith leverandører, en antikvitetshandler fra London, giver sammen med sønnen John Smith en meget fin beskrivelse af, hvorledes Mr. Smith startede samlingen i en forholdsvis sen alder, og hvorledes det udviklede sig:

In 1957, at the age of 52, Mr Smith finally retired having sold his business. Still comparatively young and full of energy, he had little to occupy himself apart from his garden. He had been a keen tennis player, one of four left-handers who regularly played together, but he had ceased playing some years earlier. On the first full day of his retirement, he had enquired over breakfast what his wife's plans were for the day. She replied that she was having several friends in for coffee as was her custom on a Monday. Delighted to have such company, he said that he was looking forward to meeting these ladies. "Oh, no you won't, Jock," she responded firmly. "I have my own routine and I don't want you cluttering up the house." Accordingly, Mr Smith spent a disconsolate morning wandering aimlessly on The Downs, returning for lunch determined to find a specific occupation for his time. His wife had always enjoyed looking around bookshops and antique shops and had recently taken to returning home from Bath with small packages containing pieces of china. Perhaps this was something they could do together. So began one of the most contented periods of their lives, travelling around the West Country visiting antique shops.

Heldigvis findes denne type samlere også i Danmark, som på trods af relativt beskedne midler skaber samlinger af høj karat, nogle brede, andre smalle men sublime på hver sit felt.

For nylig kom en kunstanmelder i *kunstavisen* for skade at pointere mangler i en samling, som efter hans opfattelse ikke var repræsentativ for sin tid og ej heller i alle tilfælde fulgte en kunstner til vejs ende. Nu er en privat samling jo ikke at ligne med en museumssamling, som skal være repræsentativ, hvis det da ikke lige er et specialmuseum for en enkelt person eller virksomhed.

Men tilbage til bogen og dens skildring af de to virksomheder, deres oprettelse, henholdsvis død og overlevelse. Bogen behandler de første to porcelæns-

fabrikker, der etablerede sig uden for London og som producerede porcelænet til husholdningsbrug.

Etableringen af en porcelænsfabrik på den tid var en større økonomisk kraftanstrengelse og ret så risikobetonet, idet det både krævede risikovillig kapital, know how, den rette infrastruktur og efterspørgsel, udover at man selvfølgelig skulle fremstille den rette vare til den rigtige pris, for konkurrencen fra Kina med billigt porcelæn af ofte bedre kvalitet var på den tid ret stor.

Af stor betydning var således fabrikkens beliggenhed i forhold til tilgængeligheden af råmaterialer og vandveje, som dengang var den væsentligste transportvej til såvel det engelske marked som for eksporten, for i England bevægede man sig på et kommercielt marked, hvor der ikke var støtte fra fyrstehuse el.lign.

En stigende efterspørgsel beroede på tiltagende smugleri af te og sukker, som medførte at disse varer blev væsentligt billigere og tilgængelige for et større købedygtigt publikum, som så også måtte have "a tea table, teapot, dishes & all things according to the latest fashion".

Infrastrukturen var på plads. Både Bristol og Worcester lå ved vigtige vandveje og var forbundet af floden Severn og en stor handel passerede gennem begge byer. Bristol stod bedre i starten, selv om besejlingsforholdene var vanskelige, men kanaludbygningen flyttede mere og mere omsætning til Worcester takket være den herved forbedrede infrastruktur.

Jeg må sige, at det er en spændende bog, hvor periodens historiske virkelighed med stor grundighed fremmanes, såvel den økonomiske som sociale og kulturhistorisk baggrund, så man får en bedre forståelse af udviklingen, der leder frem mod oprettelsen af de to fabrikker, selv med baggrund i såvel succeser som fiaskoer i London. Robert Burts giver et meget solidt tidsbillede, såvel socialt som økonomisk, hvilket ofte savnes i tilsvarende bøger, hvor Lund's porcelænsfabrik hurtigt indgik i Worcester-fabrikken, som for nylig kunne fejre 250 års jubilæum. Historien om oprettelsen af de to virksomheder og det videre forløb må man læse mere om i bogen.

Herudover er katalogdelen med de godt 150 brugsting selvfølgelig velillustreret og ledsaget af en indsigtfuld uddybende tekst om hver enkelt genstand.

Gunnar Jakobsen

Der Moderne Stil • The Modern Style • 1899-1905. Jugendstil/Art Nouveau. Mit einer Einleitung und einem Register (Künstler-/Firmenbiographien) with an introduction and an index (biographies of artists and manufactories) von/by Horst Makus. Arnoldsche Art Publishers [Website: www.arnoldsche.com]. Stuttgart 2006. 463 s. ill. noter. ib. 99,80 €.

Stuttgart-forlæggeren Julius Hoffmann jr. fik efter Glaspalads-udstillingen i München 1897, hvor *Jugendstil* blev født i Tyskland, idéen til en løbende udgivelse af de mest spændende illustrationer fra de internationalt førende fagtidsskrifter som *Art et Décoration*, *l'Art décoratif moderne*, *Revue des Arts Décoratifs*, *La Lorraine artiste*, *Magazine of Art*, *Art Journal*, *The Artist*, *The Studio*, *The House*, *De Woning*, *Tidskrift for Kunstindustri*, *Magyar Iparművészeti m.fl.* i et skrift der fik navnet *Der Moderne Stil*. Herudover kom *Der Moderne Stil* til at omfatte ikke-offentliggjorte fotos fra Pariser salonerne samt Siegfried Bings galleri *L'Art Nouveau* og Julius Meier Graefes galleri *La Maison Moderne*.

I 1899 udkom første hefte af *Der Moderne Stil* og frem til 1905 fulgte der yderligere 84 numre med adskillige tusinde gengivelser, hvorved der opstod en samlet billedkilde til denne periode af Jugendstil / art nouveau / Skønvirke mv.

Stuttgart-forlaget Arnoldsche har nu genudgivet illustrationerne fra de 85 udkomne numre af *Der Moderne Stil* – omfattende 2500 fotografier med 3500 genstande, hvor keramikken udgøres af 94 helsides plancher, hver visende adskillige genstande, hvad der i betragtning af det store format også er plads til.

Nu er det jo nok lidt af en overdrivelse, når forlaget skriver, at billedmaterialet i dag er ukendt, for i de lande, hvor tidsskrifterne er udkommet og i landenes respektive kunstindustrimuseer findes der gudskelov en hel del tidsskriftrækker, som omfatter flere af disse tidsskrifter, såvel indenlandske som udenlandske, således også i Kunstindustrimuseets Bibliotek i København, men samlet set er det jo nok rigtigt.

Hvor Julius Hoffmanns udgivelsesrække udelukkende var kronologisk, har Arnoldsche valgt at tematisere genudgivelsen i afsnit med henholdsvis møbler, metalvarer, glas, keramik og smykker, men har bibeholdt den kronologiske orden inden for det enkelte tema, hvorfor man må finde frem til den enkelte virksomheds eller persons frembringelser ved hjælp af det register, der er udarbejdet af Horst Makus, som også har skrevet den indledende tekst [tyisk og engelsk] og som på 'Arnoldschevis' er flot illustreret med farvefotos af enkelte genstande, mens resten af bogen består af s/h fotos af varierende kvalitet, hvilket jo vil være tilfældet med fotos først

hentet fra forskellige tidsskrifter og derefter gengivet i *Der Moderne Stil* og så endelig igen i dette genoptryk, hvor man har gjort meget for at holde en høj kvalitet.

Fremstillingsvirksomheden fremgår som oftest af illustrationerne, men det kræver nogen bladrning at finde frem til alle fotos af den enkelte virksomheds frembringelser, hvilket bl.a. gælder de store danske porcelænsfabrikker Bing & Grøndahl og Den kongelige Porcelainsfabrik samt Herm. A. Käblers værksted og P. Ipsens Enke. For nogle af genstandenes vedkommende fremgår formgiveren/maleren, men savnes ved endnu flere.

Lidt ærgerligt er det, at der kun er angivet, hvilket tidsskrift fotoet stammer fra samt årstal, hvor det havde været rart med en sideangivelse, men dette er en gammel skade. Hvis udgiveren havde gennemgået tidsskrifterne havde det måske været muligt at fastslå, hvem formgiveren/maleren var og dermed udvidet anvendelsen af *Der Moderne Stil*.

Godt billedmateriale fra denne periode er nu også at finde i samtidige udgivelser, således både fra Bing & Grøndahl og Den kongelige Porcelainsfabrik, hvis skrifter nogle af fotoene i øvrigt stammer fra.

Bogen kan til en vis grad sammenlignes med "*The Paris Salons 1895-1914*" af Alastair Duncan, som er et seksbindsværk udgivet af Antique Collectors' Club 1995-1999, hvor bind 4 om *Ceramics & Glass* (1998) er anmeldt i *keramiske noter* 11/2000.

Fotoene i *The Paris Salons 1895-1914* omfatter i det væsentligste samme kunstindustrielle områder som *Der Moderne Stil* med smykker, møbler, keramik og glas, objets d'art (skulptur mv), bogbind samt læderarbejder og tekstiler. Bind 4 med keramik og glas indeholder tæt ved 950 fotos med keramiske arbejder, hvoraf de fleste viser flere genstande.

Fotoene er her anbragt i alfabetisk orden efter Virksomhed/individuel kunstner. Billedkvaliteten er – udgangsmaterialet taget i betragtning i det store og hele rimelig god.

Skal jeg sammenligne de to værker, så er der både fælles fotos og fotos, der selvsagt kun findes i det enkelte værk, kvaliteten af samme foto kan variere fra værk til værk. Konklusionen er, at de to værker supplerer hinanden på udmærket vis.

Desværre indeholder begge værker kun få oplysninger, når det drejer sig om den enkelte keramikker, designer eller kunstner, som har stået for udførelsen af den enkelte genstand.

Fordelen ved begge udgivelser er, at man her let får adgang til et billedmateriale og dermed en

dokumentation af perioden, som ellers kun findes i tidsskrifter mv, som man almindeligvis ikke umiddelbart har adgang til og for *Der Moderne Stil* kan man, inden for de få år det udkom, direkte sammenligne udviklingen landene imellem.

Gunnar Jakobsen

Art Ceramics. Pioneers in Flanders 1938-1978. By Marc Heiremans. Arnoldsche Art Publishers [Website: www.arnoldsche.com], Stuttgart 2006. 182 s. ill. litt. noter. mærker og sign. index. ib. 39,80 €.

Belgien er for mange et relativt ukendt land keramisk set, men har dog fostret kendte keramiske designere og kunstnere som Henry van de Velde (1863-1957), der bl.a. arbejdede for Porzellan-manufaktur Meissen og Alfred William Finch (1854-1930), der var en internationalt velrenommeret maler, grafiker og keramikker, født af engelske forældre og opvokset i Belgien, som, efter at være blevet headhunted af den finske virksomhed AB Iris' ejer, slog sine folder i Finland, først som designer og direktør for denne lille keramiske virksomhed og senere som den første lærer ved en ny keramisk afdeling på den finske kunsthåndværkerskole i Helsinki, hvor han fik meget stor indflydelse på finsk keramik udvikling. Det er dog ikke om disse to denne bog handler, ej heller den internationalt anerkendte keramiske kunstner Carmen Dionyse (f 1921), som tidsmæssigt godt kunne have været med, men vel ikke er fra Flandern.

I modsætning til nabolandene var der i begyndelsen af det 20. århundrede ingen tradition for fremstilling af "kunstkeramik" i Belgien. At der sidst i 1920'erne skete noget med keramikken kan alligevel tilskrives en af dem, der slog sine folder i udlandet, nemlig Henry van de Velde, idet denne inkluderede et keramisk kursus i sit 'Institut Supérieur des Arts Décoratifs' - 'La Cambre' i nærheden af Bruxelles.

Blandt pionererne var Joost Maréchal (1911-1971), der, selv om han havde deltaget i et kursus i 'Decorative and Monumental Painting' ved La Cambre, først blev tiltrukket af keramikken efter i praksis at have arbejdet med glasurer. Han havde samme problem som alle andre af datidens belgiske keramikere, de led under en manglende muligheder for uddannelse og måtte selv eksperimentere sig frem til resultaterne, hvilket måske var medvirkende til, at belgisk keramisk produktion i lang tid på grund af manglende teknisk formåen ikke kunne følge trop med det øvrige Europa. Først efter 1949 ændrede forholdene sig til en vis grad og var indtil da hovedsagelig baseret på en form for "mesterlære", idet den tekniske oplæring indtil da fortrinsvis skete på etablerede værksteder.

Maréchals udgangspunkt var fremstillingen af bly-indfattede ruder, hvor han eksperimenterede med forskellige glasuroxider, hvilket førte videre til forsøg med samme glasurer på keramik, brændt i samme ovn som han anvendte til fremstillingen af det kullørte glas til de blyindfattede ruder, hvilket så igen ledte til eksperimenter med lertyper, glasuropskrifter og brændingstemperaturer, noget man normalt vil være bibragt under en formel uddannelse ved en kunsthåndværkerskole.

Det var også gennem Maréchal, at Rogier og Laurent Vandeweghe kom i kontakt med keramikken – de tre væsentligste pionerer inden for funktionel keramisk kunst i Flandern. Selv om der i efterkrigsårene var en klar tendens mod det skulpturelle med bl.a. Carmen Dionyse som en af de fremmeste, så var det form og farve, der var i fokus hos de tre i Flandern.

Rogier Vandeweghe (f 1923) grundlagde i 1947 sammen med sin bror Laurent det keramiske værksted Perignem, men uoverensstemmelser om fornyelse og en fastholdelse af det mere økonomisk sikre gjorde, at brødrene fra 1956 arbejdede videre hver for sig, den forsigtige linie fastholdtes af Laurent på Perignem, mens Rogier etablerede det mere eksperimenterende Amphora, men begge var frem til de ophørte i 1970'erne blandt de væsentligste keramiske virksomheder i Flandern.

Bogen består af en generel indledning, som meget kort giver et overblik over tiden fra omkring århundredskiftet frem til 1978. Herefter følger en gennemgang af de enkelte værksteders historie for at slutte med biografier af de enkelte keramikere.

Bogen dokumenterer således, at der har været en produktion af kunstkeramik i Belgien samt at denne produktion har været på et rimelig højt stadi. Bogen giver et fint overblik over den belgiske kunstkeramik formåen i de 50 år som bogen omfatter. Særligt spændende er efter bogens forfatters opfattelse de kunstneriske og tekniske resultater som den belgiske kunstkeramik nåede i 1950'erne og 1960'erne.

Bogen er rigt illustreret med 88 farvefotos og 140 s/h fotos for nu ikke at glemme de mere end 100 gengivelser af mærker og signaturer, hvilket alt i alt gør bogen til en udmærket håndbog for museer og samlere af belgisk keramik.

Skulle man være interesseret i at følge belgisk keramik op til nutiden, så er der den meget smukt illustrerede bog *Ars Ceramica · Céramique Contemporaine en Belgique · Contemporary Ceramics in Belgium · Hedendaagse Keramiek in België*, der er forfattet af Jan Walgrave og udkommet på forlaget Mardaga.

Gunnar Jakobsen

Revolution der Muster. Spritzdekor-Keramik um 1930. Badisches Landesmuseum Karlsruhe. Text von Joanna Flawia Figiel, Beatrix Adler, Thorsten Albrecht, Brigitte Brisch, Christine Dippold, Thilo Götz, Volker Hornbostel, und Imke Ristow. Hatje Cantz Verlag [Website: www.hatjecantz.de], Ostfildern 2006. 248 s. ill. litt. noter. fabriksmærker. ib. 35 €.

Allerede i 1920'erne kunne man finde forbavsende moderne mønstre og stelforme på mange borgerlige kaffeborde i Tyskland, fortrinsvis abstrakt og geometrisk dekoreret ved hjælp af skabeloner og sprøjteglasurer [air brush], en fremstillingsproces, der tiltrak mange producenter.

Inspireret af samtidige kunstretninger som Bauhaus, de Stijl, konstruktivismen og suprematismen er disse sprøjte dekorationer kraftigt influeret af avantgardistiske kunstnere som Lyonel Feininger, Wassily Kandinsky, Paul Klee, Kasimir Malewitsch og Piet Mondrian.

Ach, Sie sammeln also die kommunistischen Tassen und Kannen, die 1933 in Massen zerschlagen wurden?

Denne bemærkning til en samler siger meget om porcelænets baggrund og hvad der blev dets skæbne, men som professor, doktor Harald Siebenmorgen skriver i sit Vorwort til bogen:

Aber "kommunistisch"? Diese Charakterisierung ist wohl nur erklärlich aus den borniert-beschränkten Maßstäben der Kunstauffassung der Nationalsozialismus, die alles aus dem Bauhaus Resultierende, alles Abstrakte, alles aus dem russischen Konstruktivismus Abgeleitete, alles Expressive in Farbe und Form mit dem „Bolschewismus“-bzw. „Kommunismus“-Verdikt des Entarteten überzog.

Produktionen af denne type brugskeramik tog sin begyndelse omkring 1925 og ophørte som antydnet ovenfor ikke i 1933, men varede ved helt frem til 1936/37, hvor udstillingen i 1937 med "Entartete Kunst" udgjorde slutningen.

Denne ualmindeligt flot illustrerede bog indeholder en række indledende artikler af Joanna Flawia Figiel, som giver en meget grundig indføring i emnet, således: *Zur Geschichte des Spritzdekors · Die Technik der Schabelone · Keramikindustrie um 1930 - Steingut, Steinzeug und Porzellan*. Herefter følger en artikel om "Die Staatliche Keramische Fachschule Bunzlau und die Bunzlauer Betriebe" samt artikler om produktionen i udvalgte større virksomheder som Carstens, Villeroy & Boch, Wächtersbacher Steingutfabrik, Steingutfabrik Grünstadt, Thomsberger & Hermann og Theodor Paetsch for endelig at gå over i en egentlig katalogdel, hvor man finder en beskrivelse af i alt 44 keramiske

virksomheder, hvoraf de fleste ikke er særlig kendte i Danmark.

Bogen er udover at være en kyndig indføring i førkrigstidens "Spritzdekor" også tænkt som en håndbog, et formål den til en vis grad opfylder, så længe man holder sig til de keramiske virksomheder, men et index med personnavne og virksomheder mangler der dog, hvad jeg synes er lidt synd for en sådan bog, der er udarbejdet med så stor indsigt og grundighed og hvori der er lagt så mange gode kræfter.

I Danmark har man bl.a. på "Alumina" anvendt "Spritzdekor", men betegnedes her "luftmaling". På tilsvarende vis som i 1930'ernes Tyskland sprøjtede man farven på genstandene gennem skabeloner. En ny skabelon for hver farve. Finere dekorationer udførtes som regel ved luftløs sprøjning. I dag anvendes skabelonsprøjning ikke meget, nok kun af få anderledes kunstnere. Industriel anvendes udelukkende overføringsbilleder, som også anvendes af moderne kunstnere.

Gunnar Jakobsen

Richard Bampi. Keramiker der Moderne. Von Maria Schüly. Arnoldsche Art Publishers [Website: www.arnoldsche.com], Stuttgart 2006. 411 s. ill. litt. noter. værkstedmærker og signaturer. index. ib. 99,80 €.

Dette er værket om en af det 20. århundredes store tyske keramikere, Richard Bampi, der er født i São Paulo i Brasilien 1897, som søn af en italiener og med en tysk mor, men som flyttede tilbage til Tyskland i 1900.

Efter endt studentereksamen og deltagelse i Første Verdenskrig studerede han arkitektur ved den Technische Hochschule i München og senere hos Walter Gropius ved Bauhaus i Weimar og foretog en studierejse til Schweiz og Italien, samt arbejdede hos en sølvsmedje i Wien, for i 1923 at udvandre til Rio de Janeiro, hvor han grundlagde "Kunstværkstederne Rio", hvor han udførte sine første keramiske arbejder.

Efter i 1925 at være vendt tilbage til Tyskland grundlagde han i 1927 "Fayence-Manufaktur Kandern" (FMK).

De første 180 sider af bogen er meget grundig indføring i Richard Bampis liv og levned, såvel som grafiker og skulptør, men ikke mindst som keramiker, mens resten af bogen udgøres af kataloget over hans arbejder med talrige s/h illustrationer, hans grafik, hans skulpturer, hans guld- og sølvarbejder samt hans store keramiske produktion, alt i kronologisk orden. Katalogdelen afsluttes med et modelkatalog med tegnede omrids af de forskellige modeller, der har

fundet anvendelse i hans keramiske værksted. Endelig gengives de af Richard Bampi anvendte værkstedsstempler og signaturer.

I teknisk henseende bestræbte Richard Bampi sig på at skabe harmoni mellem skærv, form og glasurer. Med udgangspunkt i terrakotta og fayence med simple matte- og glansglasurer arbejdede han fra 1937 med reducerende glasurer. Fra 1941 brændte han stentøj med feldspatglasurer ved 1200° C, hvor formens udtryk var særdeles vigtig. Bampis erfaringer med brændingen af disse feldspatglasurer ved 1100° C gjorde, at han efter 1945 fik øjnene op for de pastose løbeglasurers specielle virkning, når de kun delvist dækkede tykvæggede skåle og vaser. En særlig opfindelsesrig tid fulgte efter 1956 med eksperimenter feldspat- og krystalglasurer på tyndvægget stentøj ved 1200° C.

Hans arbejder er for mig noget præget af tiden, hvor de er blevet til, påvirket af bl.a. skandinavisk keramik, men for mig at se dog en kende tungere.

„Die große Aufgabe für den Töpfer, den Keramiker unserer Zeit, die gleiche Aufgabe, wie der Philosophen,“ [ist es], „zu denken und zu gestalten, daß das Wesen der Dinge in ihrer reinsten Form zum Ausdruck kommt, um den Menschen dahin zu führen, daß er sich als Mensch erkennt, als Mensch fühlt und den Menschen als Mensch betrachtet.“ [Richard Bampi, 1952].

Det er et meget flot bogværk trykt på godt papir og forsynet med et solidt sort lærredsbinding samt smudsomslag. Bogen er rigt illustreret, men desværre så godt som udelukkende kun med s/h gengivelser af Richard Bampis arbejder, hvilket absolut ikke yder ham retfærdighed. Bogen indeholder kun 23 sider med farveillustrationer, som af omkostningsmæssige årsager er anbragt samlet, og placeret foran katalogdelen. Selvfølgelig er 4-farvetryk dyrere, men lidt ærgerligt er det, når glasurerne spiller så vigtig en rolle, som de gør for Richard Bampi.

Bogen er kun trykt i et oplag på 700 eksemplarer, hvoraf 500 nummererede eksemplarer kommer i handelen, så skulle man være interesseret i dette grundige værk om Richard Bampi, så skal man være hurtig, for det må siges at være et meget lille oplag til det store tysksprogede marked.

Gunnar Jakobsen

Lergodset från Höganäsbolaget 1832–1926 av Ann-Charlotte & Torsten Weimarck. Raster Förlag [Website: www.raster.se], Stockholm 2005. 350 s. ill. litt. noter. English Summary. ib. 320 SEK.

For mange danskere er navnet Höganäs synonymt med storproduktion af keramiske komponenter til industrien som f.eks. vand- og kloakrør og fliser, eller med masseproducerede, saltglaserede opbevaringskrukker til husholdningen. Dette er også i dag fundamentet for en stor keramisk industri i byen, men at Höganäs igennem tiden også har været centrum for en fremstilling af keramik ud fra en kunstnerisk tilgang klarlægges i denne bog.

Bogens forudsætning er et mindre oversigtsværk om lergodset fra *Höganäsbolagets kärllfabrik*, som de samme forfattere skrev allerede i 1969. Efter indsamling af meget nyt materiale følte forfatterne, der er henholdsvis lektor og professor i Konstvetenskap ved Lunds Universitet, at tiden nu var moden til et stort, sammenfattende værk om produktionen af kunstnerkeramik ved fabrikken. På baggrund af omfattende studier af et stort kildemateriale, der indbefatter priskuranter og arkivalier fra fabrikken selv, samtaler med og personlige papirer fra nogle af de centrale skikkelser i produktionen og gennemgang af udstillingskataloger samt anmeldelser og omtaler af fabrikkens produkter i samtidens kunstdidsskrifter og dagblade, gives en meget detaljeret og udtømmende beskrivelse af den kunstneriske keramikproduktions betydning design- og kunsthistorisk i en bred kontekst.

Bogen er kronologisk opbygget. I de to indledende kapitler fortælles om baggrunden for, at en keramikproduktion overhovedet kom i gang på stedet, og de typer keramik, som produceredes i fabrikkens første tid, gennemgås.

Historien følges tilbage til det sene 1700-tal, hvor fiskerlejet Höganäs langsomt forvandlede til en industriby, da man opdagede rige stenkulsejer på stedet og begyndte at bryde kul. I begyndelsen betragtedes leret blot som et biprodukt til denne minedrift; men det var tydeligt, at rige forekomster af flere slags ler også kunne udnyttes kommercielt. Produktionen af tagtegl, fliser og rør blev ret hurtigt etableret og fra 1832 iværksattes også en bredspektret produktion af brugs- og prydkeramik. Forbillederne for den industrielle produktion var engelske, og dette smittede også af på den mere kunstneriske side af keramikproduktionen. Med citater fra relevante kilder indføjet i teksten redegøres der detaljeret både for forudsætningerne for denne industrielle revolution i Sverige omkring år 1800, for konkurrenceforhold med andre fabrikker i og udenfor Skåne og de centrale skikkelser i ind- og udland, som befordrede udviklingen.

I fabrikkens tidlige år frem til ca. 1850 koncentrerede man sig om produktion af tre typer keramik, som de forskellige lertyper egnede sig godt til. Det beskrives, hvorledes der produceredes blyglaseret, gulligt lertøj til enkelt køkkentøj, bl.a. stjertpotter. Dette glaseredes som regel helt indvendigt og på den øverste del udvendigt, og fremstilledes efter enkle modeller til kander, krus, potter, flasker, pander, geleformer, krukker og andet køkkentøj frem til 1916. Kunderne til denne keramik var samfundets bredere lag.

Samme kundekreds var aftagere til en produktion af saltglaseret stentøj. Også her var der tale om enkel og funktionel brugskeramik til husholdningen, apoteker m.m. Det saltglaserede stentøj fremstilledes med gedigen tyngde i næsten uændret, anonym formgivning, der kan ses med små afvigelser mange steder i Europa, fra 1835 frem til 1954.

Et andet publikum, den velhavende borgerstand, havde man i tankerne med en mere specialiseret produktion af tyndt, sort stentøj, kendt under den engelske betegnelse *basalt ware*. Materialet blev brugt til bl.a. tekander og skrivetøj og egnede sig fint til reliefdekorationer, men var dyrt at fremstille, og det udgik igen af produktionen efter ca. 1850.

Med samme kundekreds for øje skabte man også en ny variant af det blyglaserede gods. Det var helglaseret på flødefarvet eller lys gul skærv. Formgivningen var præget af antikke forbilleder med ornamentborter og reliefudsmykning, men også gennembrudte former var populære. Forbilledet var flintegodset, engelsk *cream colourware*, som havde nogle af porcelænets egenskaber og kunne formes tyndt og netop i gennembrudte former. I Höganäs blev denne type blyglaseret keramik i stor stil produceret til både bordservice, toiletartikler, legetøj og pyntegenstande. Det er velformet og dekorativt, men når aldrig forbilledernes elegance i formgivningen.

Kendetegnende for alle produkter i denne tidlige produktion er, at formgivningen var anonym og ofte baseret på direkte kopiering eller tillempning af udenlandske forbilleder. I de følgende kapitler fokuseres på, hvad der siden skete med fabrikkens produktion frem til 1923.

En keramisk formgivning, baseret på en egentlig kunstnerisk formgivning, hvor en kendt ”designer” er involveret i fremstillingsproces og udvikling af det keramiske materiales muligheder efter en bestemt kunstnerisk målsætning, starter ved Höganäsbolaget i 1856. Der ansættes den danske billedhugger Ferdinand Ring (1829-1886), en elev af H.W. Bissen, som modellør frem til 1868. Han formår at forny produktionen i en retning, som kan

danne grundlaget for fortsat formgivningsmæssig fornyelse af firmaet de kommende 60 år.

Ring skaber bl.a. ny formgivning med bygningsudsmykning i terracotta: vaser, fontæner, gravstene, urner og bygningsornamentik, og han lancerer formgivning med klassiske forbilleder: små skulpturer og vaser i uglaseret gods, småt gods med Thorvaldsenmotiver i uglaseret og glaseret form.

I bogens tredje kapitel beskrives Rings virke og forudsætninger indgående, hvorledes hans formgivning modtages i og udenfor fabrikken, og hvilke inspirationskilder, der gør sig gældende i produktionen i disse år. 1868 afskediges Ring. I 1878 er fabrikken nær nedlæggelse, men derefter starter en kunstnerisk fornyelse, som især er knyttet til og beskrives ud fra tre personers virke: Albin Hamberg, Helmer Osslund og Edgar Böckman.

I bogens afsluttende kapitler redegøres der detaljeret med mange citater for keramikens status og betydning internationalt set i perioden op imod år 1900. Kunstneriske landvindinger af betydning i Frankrig, England og Danmark berøres, og deres betydning for produktionen på Höganäs under de nævnte tre formgivere skitseres. Der fortælles om betydningen af industriudstillingerne i Norden og resten af Europa, om formidlingen af nye ideer via kunsttidsskifter som f.eks. ”The Studio”, om de svenske kritikeres modtagelse af de nye Höganäs-produkter, som blev præsenteret på udstillingerne. Bogens værdi ligger i høj grad i, at der skrives med indsigt og hyppig citering af relevante kilder, der tillader læseren selv at bedømme argumenternes vægt i teksten. I disse kapitler anskues de tre designeres virke fra en helhedssynsvinkel på stoffet, som er velgørende og af relevans langt udover, hvad selve Höganäs-produktionen angår. Netop derfor kunne man godt her have ønsket sig et supplerende billedmateriale, der underbyggede den komparative synsvinkel og ikke kun viste illustrationer af Höganäs’ egne produkter.

Blandt de tekniske fornyelser, der ændrede produktionen var, at man begyndte at producere tinglaseret fajance og dermed kunne skabe mangefarvet gods. Det udnyttedes bl.a. i frit formede vaser med løbende glasurer, marmorering o. lign. Her spiller danske forbilleder en ikke ringe rolle, bl.a. keramik fra Skovgaard-kredsen og Käblers værksted, som Osslund var i berøring med. I 1897 kan denne ny, kunstneriske keramik præsenteres på Stockholmudstillingen. Omtrent samtidig ses fra Osslunds hånd ekspressive, fritformede keramiske objekter med bølge- og maskeformer og flammede glasurer, der kan føre tankerne i retning af J.F. Willumsen. Albin Hamberg derimod arbejder med mere naturalistiske former i sine keramiske værker.

Krybdyr og fugle, frugter og blomster integreres i karrernes form. Kähler-påvirkningen især fra Karl Hansen Reistrup er tydelig, og fra samme kilde kommer muligvis også inspirationen til at introducere lustreglasurer: mørkegrønne, røde og gråsorte. Senere kommer krystalglasurer til.

I denne del af bogen fungerer illustrationerne helt i deres egen ret. De er ikke indflettet i teksten, men står æstetisk smukt som en selvstændig helhed trykt i helsides billeder på gråt tonet papir.

Efter beskrivelsen af denne betydningsfulde fase af fabrikkens historie, hvor man rammer ret ind i Art Nouveau bølgen med alt, hvad det indebærer, fortælles i det afsluttende kapitel koncentreret om Böckmans virke i fabrikkens sidste fase frem til 1923. Nu ses en produktion af brugsservice og prydgjenstande med tinglasur i en ny nøgtern stil. Dette er helt i tråd med tidens svenske ideal om ”vackrare vardagsvaror”, og keramikken kan sidestilles med Wilhelm Kåges produktion for Gustavsberg. Igen ridses den nationale og internationale kontekst for udviklingen op med stor detalje.

Bogen afsluttes af et engelsk resume. Den er forsynet med noter, lister over litteratur og relevante kilder, med flere registre og en nyttig liste over stempler og signaturer.

Höganäs er ikke langt fra Danmark – historien om fabrikkens produktion og dens forbindelser med omverdenen er et vigtigt og interessant stykke keramikhistorie set både fra en svensk og en dansk synsvinkel. Her er den fortalt i en læseværdig og instruktiv form.

Ulla Houkjær

Museumsinspektør ved Det danske Kunstindustrimuseum, mag. art. og cand. mag.

Wilhelm Kåge. Keramikens mästare. Av Gisela Eronn. Prisma [Website: www.prismabok.se], Stockholm 2006. 152 s. ill. litt. ib. 310 SEK.

Journalisten Gisela Eronn har nu begået sin tredje bog om en betydelig svensk keramik og designer, denne gang om Wilhelm Kåge, mens den første var om Stig Lindberg (2003), som nu er solgt i et for en sådan bog utroligt antal på 34.000 eksemplarer, mens den anden om Lisa Larson (2005) allerede er på vej i en ny udgave.

Jeg må desværre nok sige, at uanset hvor velskrevne og letlæste disse bøger end er, så kunne man godt savne en mere kunsthistorisk baseret fremstilling af disse for svensk kunstindustri og design så væsentlige aktører,

dog er de to foregående bøger væsentlig bedre end den foreliggende bog.

Forfatteren har fortrinsvis anvendt tidligere udgiven litteratur om Wilhelm Kåge som grundlag for denne bog og bringer således ikke meget væsentligt nyt for dagen. Der er kun få henvisninger til avisartikler, men det kan også være et meget krævende arbejde at finde frem til sådanne. Jeg savner i det hele taget noter, så man kan se, hvorfra oplysningerne stammer. Er det sikre oplysninger, eller er det oplysninger, som forfatteren har overtaget fra dem, der tidligere har skrevet om Wilhelm Kåge? Bogen vil således kun i meget begrænset omfang være anvendelig som referenceværk.

Selv for samlere er den heller ikke særlig anvendelig, idet gennemgangen af hans stel for mig virker noget uoverskuelig, mens man skal lede noget efter mærker og dateringer af hans unika, som dog findes på side 114-115, som slutning på afsnittet ”Övrigt konstgods”, men hvis man ikke lige ved det, kan være vanskelig at finde frem til. Der er således ingen dateringer på fotoene af hans berømte Farsta-gods og den interesserede læser lades noget i stikken.

Man kan vel sige, at bogen udfylder et tomrum, idet alle forudgående udgivelser om Wilhelm Kåge har en hel del år på bagen og er for længst udsolgte. Ser man bogen som en journalistisk behandling af Wilhelm Kåge og hans virke, så er der intet galt med den, men kræver man mere end det, så ...

Den væsentligste bog om Kåge er således fortsat Nils Palmgrens *Wilhelm Kåge – Konstnär och hantverkare* fra 1953. Palmgren betragtede Kåge som værende ”vår tids främsta svenska keramikere”. Da Kåge døde i 1960 efter et livslangt virke for Gustavsberg Porslinsfabrik udtalte Palmgren sig dog lidt mere forsigtigt, idet han sagde ”Om Kåge hör till de stora inom sin konstart kan jag i dag inte döma, och det är mig i grunden likgiltigt, då jag vet att han hör til de trogna och de ärliga”, men på et tidspunkt blev han i hvert fald sammenlignet med både Bernhard Leach og Shoji Hamada. En ting, man ikke kan være i tvivl om, er den store indflydelse, som Kåge gennem årene har haft på svensk keramik.

Wilhelm Kåge (1889-1960) var, da han blev tilknyttet Gustavsberg foråret 1917, en anerkendt grafiker og plakatkunstner. Idéen var, at han skulle have ansvaret for Gustavsbergs deltagelse i Hemutställningen i Liljevalchs Konsthall senere på året.

En tilsvarende rolle havde maleren, glaskunstneren og keramikeren Edward Hald fået på Rörstrand, mens Edvin Ollers kom til Kosta glasbruk – alle meget lykkelige valg for svensk brugskunst og kunstindustri.

Kåge startede uden nogen form for kendskab til den keramiske industri, men udnyttede den korte tid frem til oktober til både at få indsigt i vilkårene, men også til at få et nyt stel i produktion, godt nok baseret på eksisterende forme, men med et reduceret antal dele og en helt ny dekoration, som blev til ”Arbetarservisen”.

Hemutstillingen blev en meget stor succes og betragtes som værende starten på den moderne svenske kunstindustri.

Kåge blev herefter ansat som kunstnerisk leder på Gustavsberg, en post han varetog helt frem til 1949, hvor den overgik til Stig Lindberg, som han selv havde ansat i 1937.

Kåge skabte gennem årene en helt række stel – vist 74 i alt, men det såkaldte ”konstgods” beskæftigede han sig også med, såvel seriefremstillet som unika, et arbejde han for alvor kastede sig over, da han trådte tilbage fra posten som fabrikkens kunstneriske leder.

Det mest kendte er vel Argenta, fortrinsvist seriefremstillede skåle, fade og vaser med grøn glasur dekoreret i sølv med dansende kvinder, drager og blomster. Argenta blev første gang præsenteret på Stockholmdstillingen i 1930 og salgsmæssigt havde Argenta sin storhedstid i 1940’erne og 1950’erne.

Af unika må nævnes Farsta-godset, som blev fremstillet fra slutningen af 1920’erne og helt frem til hans død i 1960.

Som Anne-Marie Ericsson skriver i sit afsnit om Keramikken i *Signums svenska konsthistoria · Konsten 1915-1950*, ”Kåges indsats som keramisk konstnär och ledare för Sveriges mest inflytelserika porslinsfabrik är betydande, men ända ganska litet utforskad” og dette er således desværre fortsat tilfældet.

Gunnar Jakobsen

The Ceramic Narrative by Matthias Ostermann. With an Essay by David Whiting. A & C Black [Website: www.acblack.com] og University of Pennsylvania Press, London og Philadelphia 2006. 224 s. ill. litt. index. ib. 30 £.

”Fortællinger på keramik” er endnu en af de mange tematiske bøger, som er udkommet de senere år, men hører absolut til i den bedre ende af disse.

Forfatteren Matthias Ostermann har tidlige udgivet den udmærkede bog om *The Ceramic Surface*, der udkom i 2002, og som er anmeldt i *keramiske noter* 17/2003.

Ostermann er selv fortællende keramiker og hans glæde over historier, myter og legender kommer tydeligt til udtryk i bogen. Efter en historisk gennemgang, fra de græske vaser med deres gengivelser af mytologien, når han op til nutidens keramik, hvor den gamle tradition føres videre med et moderne udtryk.

Introduction · **Ancient Greece · The Maya · China, Persia and Japan · European Tin-glaze Traditions · European Porcelains** · The **20th-century Ceramic Narrative: Some Precursors and Pioneers** by David Whiting · **Contemporary Narratives: Mythologies, History and Archetypes Re-explored** · **Contemporary Narratives: Re-shaped Icons and New Idioms** · **Contemporary Narratives: Personal Visions, Private Stories and Memory** · **Contemporary Narratives: The Human Figure: Aspirations, Relationships and Identity** · **Contemporary Narratives: Political and Social Commentary** · **Contemporary Narratives: The Object as Message and Metaphor** · Conclusion · Sources and Recommended Reading · Index · Acknowledgements.

Bogen er smukt illustreret med et væld af arbejder (175 4-farvede optagelser), og spændende er det at se, at der er så mange nulevende kunstnere, der benytter illustrationen på keramikken og således anvender keramikken i formidling af deres tanker og ideer. Det er kunstnere fra hele verden, som her kommer til orde, nogle beskæftiger sig med mytologiske, historiske eller rent personlige emner. Andre fortæller om deres tanker omkring mennesket og dets identitet, eller om sociale og politiske emner.

Et enkelt dansk keramisk værksted er meget velfortjent medtaget i bogen og det er Fulby med Birgitte Börjesons store dekorerede skåle.

Birgitte Börjeson siger om sine arbejder: I find it difficult to express in words my intentions in presenting some of these ‘stories’. The most fundamental theme I feel compelled to explore is that of ‘good’ and ‘evil’. The on-going wars around the world, in particular the most recent, and to me unnecessary war in Iraq, provoke constant feelings of helplessness and frustration. At the same time I try to maintain hopes for a better world in the future.

Like the ancient Greek potters who scratched images of their daily lives onto their *amphorae*, I also try to come to terms with life around me, and to ‘scratch’ my stories into the vessels that are a collaborative work with my husband, Hans Börjeson. We are thus able to exorcise our feelings to some degree, and perhaps present imagery that might strike a chord of empathy in their viewer.

The animal-like representations are in some cases symbols for eternity, in others for innocence and the plight of the underdog. They are also no doubt influenced by our long sojourn in Africa, a country rich in compelling imagery of animals and stories about animals.

Selv om dansk keramik i stort omfang retter sig mod form og farve, så findes der såvel kunstnere

som keramikere, der med deres keramik fortæller en historie eller har en kommentar i tiden. I slutningen af 1800-tallet var det kredsen omkring Utterslev Pottemageri med Skovgaarderne, der var mest fremtrædende, men også hos Herm. A. Kähler i Næstved dyrkede man fortællingen og her var det især Karl Hansen Reistrup, som gjorde sig gældende med sine store udsmykningsopgaver.

Skulle der have været inkluderet yderligere danske kunstnere, måtte Peter S. Carlsen, Kirsten Justesen, Bjørn Nørgaard samt Louise Hindsgavl og Peder Rasmussen m.fl. medtages.

The Ceramic Narrative rummer hele den internationale scene, hvilket ikke gør den mindre spændende. Vi bliver her vidne til, hvor livlig fortællingen verden over – også i disse moderne tider – fortsætter gennem keramikken.

Barbro Haar

The Ceramic Process. A Manual and Source of Inspiration for Ceramic Art and Design. By Anton Reijnders. Foreword by Joel Fisher. Introduction by Koos De Jong. European Ceramic Work Centre. A & C Black [Website: www.acblack.com], London 2005. 320 s. ill. litt. ib. 50 £

Bogen er en stor bog på 1½ kg, tæt på A4-format, som indeholder omfattende beskrivelser af de keramiske erfaringer og udviklinger af praktiske metoder, der er foregået på ”The European Ceramic Work Centre” (EKWC) i Holland.

Som titlen angiver, handler bogen om de mange fremstillingsprocesser, der findes i forbindelse med en keramisk produktion. Bogen koncentrerer sig ikke, som de fleste andre bøger gør, om glasuropskrifter eller design, men derimod har forfatteren valgt at være meget dybtgående i de mange specielle metoder, der er for formgivning, ligesom tørring, dekoration og brænding bliver grundigt gennemgået, både teoretisk og praktisk.

De keramiske materialer får man også en god indsigt i, med deres fysiske egenskaber – om hvordan de er at arbejde med, samt deres kemiske egenskaber – om hvordan de reagerer i brændingen.

Alt er godt illustreret med flotte farvebilleder, instruktive tegninger i sort/hvid samt tabeller med analyser og skemaer.

Layoutet er meget nydeligt med overskueligt nummererede afsnit og indrammede tabeller på svagt farvet baggrund.

I et afsluttende appendiks er der en navneliste over personer fra hele verden, der har deltaget i skolens aktiviteter. Af de ca. 400 nævnte, i perioden 1991-2003, er det tilsyneladende kun keramikeren Bjørn Nørgaard, der har deltaget fra Danmark.

Bogen er særdeles anvendelig og instruktiv for professionelle keramikere, der vil have styr på tingene og som vil prøve nye teknikker.

Bogen vil også kunne anvendes som lærebog på seriøse keramiske skoler, hvor man lægger vægt på keramisk kvalitet i ordets bredeste betydning.

Mange gode erfaringer, som det ellers ville tage år at tilegne sig, kan man her læse sig til, ligesom mulige fejlårsager forklares grundigt, til gavn for læseren.

Det som gør denne bog særlig interessant er, at den ikke blot *anviser* de praktiske metoder, men også *forklarer* dem på en måde, så man forstår, hvordan man kan optimere sine egne fremstillingsprocesser.

Bogen er et studium værd for udøvende keramikere, mens keramikamlere kan nøjes med at ”læse” de 155 farvebilleder, der viser forskellige keramikeres ret spændende og utraditionelle værker.

Disse værker fungerer tillige som illustrationer til teksten om de keramiske muligheder, der opstår, hvis man eksperimenterer med de materialer og metoder, der på glimrende vis beskrives i bogen.

Erik Linnet

Ole Jensen

Torsten og Wanja Söderberg-prisen

Maj 2006 modtog keramikeren og designeren Ole Jensen den svenske Torsten og Wanja Söderberg-pris på 600.000 svenske kroner. Ole Jensen fik prisen for sit ”funktionelle, humoristiske og fremadrettede kunsthåndværk og industriproduktion, der samtidigt er forankret i historisk tradition”. Söderbergprisen blev uddelt for første gang i 1994 og har som mål at fremme kunsthåndværk og design i Norden.

Arrangementer i Keramikens Venner

Arrangement: **Besøg i Galleri Nørby, hvor Sten Lykke Madsen og fortæller om sin keramik.**
Dato og mødetidspunkt: Lørdag den 26. august 2006, kl 14.00.
Sted: Galleri Nørby, Vestergade 8, 1456 København K.
Website: www.galleri-noerby.dk.
Deltagere: Kun for medlemmer.
Deltagertal: Maksimum 25 deltagere, hvorfor først til mølle princippet vil være gældende.
Pris: 40 kr per person, der opkræves under besøget.
Tilmelding: Tilmelding til sekretæren er nødvendig.
Tilmeldingsfrist: Senest tirsdag den 22. august 2006.

Arrangement: **Besøg på Guldagergaard, hvor stedets leder keramikeren Ann Linnemann viser rundt og fortæller om igangværende aktiviteter samt den udstillede keramik**
Dato og mødetidspunkt: Søndag den 24. september 2006, kl 11.00.
Frokost: Vi spiser den medbragte frokost på stedet.
Sted: Guldagergaard, Heilmannsvej 31A, 4230 Skælskør.
Website: www.ceramic.dk.
Deltagertal: Maksimum 25 deltagere, hvorfor først til mølle princippet vil være gældende.
Pris: 40 kr per person, der opkræves under besøget.
Tilmelding og betaling: Tilmelding til sekretæren er nødvendig og senest søndag den 10. september 2006.
Transport: Transport vil i muligt omfang kunne aftales med sekretæren.
Kommentarer: Se omtalen af Guldagergaard andetsteds i *keramiske noter*

Arrangement: **Værkstedbesøg hos Christian Buur Bangsgaard, Alikka Garder Petersen, Louise Hindsgavl og Marianne Nielsen.**
Dato og mødetidspunkt: Lørdag den 11. november 2006, kl 14.00.
Sted: Wildersgade 51, kld. tv, 1408 København K.
Websites: www.alikka.dk (Alikka Garder Petersen) og www.louisehindsgavl.dk (Louise Hindsgavl).
Deltagertal: Maksimum 25 deltagere, hvorfor først til mølle princippet vil være gældende.
pris: 40 kr per person, der opkræves under besøget.
Tilmelding: Tilmelding til sekretæren er nødvendig.
Tilmeldingsfrist: Senest tirsdag den 7. november 2006.

Bestyrelse:

Hans-Henrik Dyhr, formand
Erik Linnet, næstformand
Anne Rosengaard Jørgensen,
sekretær
Inger Tribler, kasserer
Gunnar Jakobsen
Brian Erhardtson, suppleant
Gurli Elbækgaard Kristensen,
suppleant

Formand:

Hans-Henrik Dyhr
Billensteinsvej 33
7120 Vejle Øst
Tlf 75 81 40 80

Sekretær:

Anne Rosengaard Jørgensen
Ved Stampedammen 31
2970 Hørsholm
Tlf.: 45 86 86 09
E-mail: anne.knud@post.tele.dk

Kasserer:

Inger Tribler
Frederik d. VIIIs vej 14
3450 Allerød
Tlf.: 48 28 04 16
E-mail: tribler@kunst.dk
Giro: 9 46 17 87

"keramiske noter" udgives af "Keramikens Venner" og udkommer to gange årligt, henholdsvis primo marts og primo august.

ISSN 1603-0664

Redaktør af "keramiske noter 24/2006" er Gunnar Jakobsen med tak til Barbro Haar og Hans-Henrik Dyhr samt Erik Linnet for gode kommentarer.

Redaktionen afsluttet 08/08/2006.
